Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פּרייז 20 גראָשען | היינט 8 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

אומפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 13/1613 | Łódź, Wtorek, 15 stycznia 1929 r. | זיבעטער יאהרגאנג | לאָדז דינסטאָג, ד שבט תרפ"ט | Nr. 13/1613

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

געגען באָיקאָט אויף יודישע אַרבייטער.

סענסאַציאָנעלע ערקלערונג פון פאָרשטעהער פון פּ. פּ. ס. אויף דער זיצונג פון דער ביודזשעט-קאָמיסיע.

וואַרשא, 14. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער ביודזשעט־קאָמיסיע איז בעהאַנדעלט געוואָרען דער ביודזשעט פון פּאָסט און טעלעגראַפען־מיניסטעריום דער פאָרשטעהער פון פּ.פּ.ס. טשאָלקאָטש איז אַרויסגעטראָטען געגען דעם וואָס יעדעס מאָל ווער־רען נעהעכערט די פערשידענע אָפּצאָהלען. נאָכדעם ווי ער האָט נאָך פערלאַנגט אינפאָרמאַציעס וועגען דער אויטאָבוסען בעוועגונג האָט ער אָפּגעגעבען אַ פּראָטעסט ערקלערונג, אין וועלכער ער האָט צוו. אַנד. געזאָגט: אונזער פּאַרטיי פּראָטעסטירט געגען דעם באָיקאָט וואָס דאָס מיניסטעריום פיהרט בנוגע יודישע אַרבייטער, די דעקלאַראַציע וואָס איז פון מיניסטער אָפּגעגעבען געוואָרען אין 1927 י. איז געבליבען בלויז אויפ'ן פּאַפּיר. די דירעקציעס אין וואַרשא, ווילנא און לובלין נעמען אָן בעאַמטע נאָר פון פּוילישער נאַציאָנאַליטעט".

נאָכדעם האָט געהאַלטען אַ גרויסע רעדע דעפּ. ראָזמאַרין, וועלכער האָט אין זיין רעדע צוו. אַנד. ערקלערט אין נאָמען פון דער יודישער בע־פעלקערונג: אין די צאַרישע צייטען איז אויף די נאַלעווקים געווען איין יודישער בריף־טרעגער.

דעפּ. דיאַמאַנט: אין באָריסלאַוו אויך!

מיניסטער מיעדזשינסקי: זיי בעקומען איצט עמעריטור!

דעפּ. דיאַמאַנט: ניין, זיי זענען שוין געשטאָ־רבען!

דעפּ. ראָזמאַרין: אונז האַנדעלט זיך וועגען רעכט אויף אַרבייט מיר וועלען זיך נישט האַנדלען וועגען אַ פּראָצענט, אָבער זאָל אין דער הינזיכט געמאַכט ווערען אַ התחלה, זאָל שוין אין מיניסטער־יום זיין אַ יודישער וואָזשנע, אָדער אַ בריף־טרע־גער עס איז שליסליך אין אינטערעס פון...

דעפּ. דיאַמאַנט: פון אויסערן־מיניסטעריום, וועלכער האַנדעלט אין אויסלאַנד מיט יוראַפּיליום...

דאַן נעהמט אַ וואָרט דער פאָרשטעהער פון העכסטען קאָנטראָל־אַמט פּורוסיעלם, וועלכער ער־קלערט, אַז דאָס פּאָסט־מיניסטעריום האַלט אויס וועהר קאָסטבאַרע אונוציגע ביוראָס, אַ געוויסער אינזשעניער אַ בעאַמטער פון 6 קאַטעגאָריע פער־דינט 3000 זלאָטים אַ חודש, די פּאָסט־לאָקאַלען זענען נישט ענטשפּרעכענד, ביים סיסטעם פון בויען קומען פאָר מיסברויכען.

דאַן נעהמט אַ וואָרט מיניסטער מיעדזשינסקי ער וואַרפט אָפּ די בעשולדיגונג וועגען מיסברויכען וואָס זאָלען פאָרקומען אין מיניסטעריום, איבער־געהענדיג צו דער פראַגע וועגען צונעהמען יודישע אַרבייטער, ערקלערט דער מיניסטער, אַז ס'איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אַן אינסטרוקציע אַז ביים אָנעהמען אַרבייטער זאָל מען נישט מאַכען קיין נאַציאָנאַלע אונטערשידען, ס'זענען אָבער נישט פער־האַנדען קיין יודישע בעלנים אויף בריף־טרעגער, למשל, ווייל דאָס איז אַ שווערע און שלעכט בעצאָהלטע אַרבייט.

דער מיניסטער ערקלערט אויך אַז אויף דער פּאָסט זענען נישט פערהאַן קיין אונטערהער־אַפּאַראַטען אונטערצוהערען טעלעפאָנישע געשפּרעכען מיט דעם ווערט די דיסקוסיע פערענדיגט.

וואס בעזיצען מיר אחוץ חובות?

רעדע פון ג. סענאַטאָר טרוסקער אויף דער ווירטשאַפטליכער קאָנפערענץ.

וואַרשא, 14. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) אויף דער ווירטשאַפטליכער בעראַ־טונג אין דער געביידע פון מיניסטאָרען־ראַט זענען אַנוועזענד געווען איבער 100 מאַן. געעפענט די בעראַטונג האָט פּרעמיער באַרטעל. פינאַנץ־מיניס־טער טשעכאָוויטש האָט גערעדט וועגען די נייע שטייער־ערען־פּראָיעקטען וואָס זאָלען זאויסגלייכען די עולות בנוגע דער שטעטישער בעפעלקערונג. ס'זענען דאָ פיל פעלערען וואָס לאָזען זיך אָבער לייכט נישט ענ־דערען. די טאַריפען פונ'ם פערמעגען־שטייער וועלען אויסגעמאָסטען ווערען דערוויל לויט'ן אומזאַץ.

אַרוו. כאַראַמאַנסקי האַלט אַז די נאָרמע פון 0,5 איז פאַר'ן פערמעגען אַ צו הויכע און לעגט פאָר פעסטצושטעלען זי אויף 0,3. ה' טאָצקי איז געגען דער פּראָגרעסיע אינ'ם פערמעגען־שטייער. געוועזענער האַנדעלס־מיניסטער קלאַרנער טרעט אַרויס געגען דעם אומזאַץ־שטייער. ער ווייזט אָן, אַז דער אומזאַץ־שטייער פון יערען אַרטיקעל בעטרעפט 15—16 פּראָצענט. מיט אַ גרויסער רעדע איז אַרויסגעטרעטען דער געוו. סענאַטאָר טרוסקער ער דערצעהלט אַז ער איז שוין מיט אַ לאַנגער צייט צוריק געווען ענטציקט מיט אַלע גוטע הבטחות, וועלכע זענען אָבער געבליבען בלויז הבטחות. מיט אַ לאַנגער צייט צוריק האָט מען נאָך גערעדט ווע־גען איינפיהרען דעם באָדען שטייער, גראָד האָבען זיך אויפ'ן הויף וואו די זיצונג איז פאָרגעקומען געשפּילט קינדער פון אַ הויכען מלוכה־מאַן. ס'האָט זיך דערהערט אַ טומעל און געשריי פון די קינדער: דאָס איז געווען אַ סימוואָלישער געשריי געגען דעם באָדען־שטייער. שוין אין סענאַט האָט דער רעדנער געקעמפט געגען אומזאַץ־שטייער און האָט צוגע־זאָגען צו איהם די פרייע פּראָפעסיעס פאַר אַן אח לצרה, אָבער אַז ער האָט געוואָלט צוציהען אויך די אַגראַר עלעמענטען, האָט מען געדראָהט, אַז די פּויערים וועלען קומען אין שטאָט מיט די צעפּעס און קאָסעס. איצט ווען מען לעבט איבער אַזאַ שווערע לאַגע, ווען מ'וואַרט אויף אַ קריזיס איז אונמעגליך צו קומען מיט נייע שטייערען. דער פינאַנץ־מיניס־טער רעדט עפּעס וועגען „בעזיצענדע קלאַסען", אָבער וואָס בעזיצען מיר אַ חוץ חובות?

דעפּ. ווישליצקי האָט אין זיין רעדע אָנגעוויזען, אַז ס'קען נישט זיין קיין נאָרמאַלע מלוכה ווען מ'וועט נישט איינפיהרען קיין נאָרמאַלע גערעכטע שטייערען.

ד"ר באַרטשינסקי בעקלאָגט זיך, אַז דאָס מי־ניסטעריום רערמאָנט זיך אָפּט וועגען עפּעס אַלטע חובות פון 1924, 1925 י. און פעראָרדענט זיי איינצומאָהנען.

צום סוף ענטפערט מיניסטער טשעכאָוויטש, וועלכער זאָגט צו צו נעמען אין אַכט איינינע פון די אַרויסגעזאָגטע וואונשען.

דעפּ. דיאַמאַנט'ס ענטפער אויפ'ן בריף פון פּרעמיער באַרטעל.

וואַרשא, 14. (טעלעפאָניש) ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט האָט פּרעמיער באַרטעל געשיקט אַ בריף צום דעפּ. דיאַמאַנט, אַז ער זאָל אויפקלערען דעם אָפּזאַץ פון זיין רעדע אַז „געוויסע מענשען בע־מיהען זיך אין די קולואַרען וועגען אַ מילדע און גוטע בעציהונג צו דער רעגירונג, כדי נישט צו־שטערען דעם פּרעמיער באַרטעל".

דעפּ. דיאַמאַנט האָט היינט געשיקט אַן ענטפער דעם פּרעמיער, דעם ענטפער וויל אָבער דעפּ. דיאַמאַנט נישט פערעפענטליכען, דער פּ.פּ.ס.־ישער קלוב האַלט דעם גאַנצען קאָנפליקט פאַר אַ פער־זענליכער ענין צווישען פּרעמיער און דעפּ. דיאַמאַנט.

אונטערגעגאַנגען אַ שיף

וועלכע האָט געזאָלט מיטנעהמען 300 עמיגראַנטען פון פּוילען.

דאַנציג, 14. (ספּ. טעל.) מיט דער ענגלישער שיף „באַלטאַראַ", וועלכע איז געפאָהרען קיין גדיניע און וועלכע האָט געזאָלט מיטנעהמען 300 פּוילישע עמיגראַנטען קיין האָלאַנד, איז געשעהען אַ קאַ־טאַסטראָפע, די עמיגראַנטען זענען דעריבער מיט דער באַהן אָפּגעפאָהרען קיין האָלאַנד, פון דאָרט וועלען די עמיגראַנטען אָפּפאָהרען מיט אַ שיף קיין דרום־אַמעריקאַ.

שוחט פערמשפּט אויף 5 יאהר תפיסה

פאַר וועלען אומבּרענגען זיין קאָנקורענט.

מאָסקווע, 14. (יט"א טעלעגראַפיש) אין ביעזשיצק אַ שטעטעל נעבען בריאַנסקי איז פאָרגע־קומען דער פּראָצעס געגען שוחט פינראַסעוויטש, וועלכער איז בעשולדיגט געוואָרען אין אונטערקויפען באַנדיטען וועלכע זאָלען ערמאָרדען זיין קאָנקורענט דעם צווייטען שוחט פון שטעטעל בריסקין. בעת'ן פּראָצעס האָט זיך אַרויסגעשטעלט אַז פינראַסעוויטש האָט נישט אָפּגעהיט קיין יודישע דינים. דאָס גע־ריכט האָט איהם פערמשפּט אויף 5 יאָהר תפיסה.

ווינאַגראַדאָוו בעקומען די ערלויבניש

אויף אַ רייזה קאָנצערטען אין פּוילען.

וואַרשא, 14. (יט"א טעלעפאָניש) לויט אַ השתדלות פון דעפּוטאַט ווישליצקי האָט דער בע־קאַנטער יודישער אָפּערן־זינגער ווינאָגראַדאָוו בע־קומען אַן ערלויבניש אויפצוהאַלטען זיך אין פּוילען און געבען אַ רייזה קאָנצערטען.

דער פאַמיליע פון פערשטאָרבענעם

נ. ע. מרדכי מענדל גערשענאָוויטש

דריקט אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל

די אדמיניסטראציע „נייער פאָלקסבלאַט"

מעלדונג.

צוליב די טעראָר־מיטלען און רעפּרעסיעס, וועלכע דער יודישער פּראָפ. שניידער־מייסטער־פעראיין אין לאָדז (אַלעע 1. מאַי נומ' 2) פיהרען געגען די מענער־קאָנפעקציאָנערען, און טראָץ וואָס מיר האָבען זיך מעהרערע מאָל געווענדעט צו זיי, די רעפּרעסיעס אָפּצו־שטעלען, ווערען אונזערע מיטגלידער ווייטער טעראָריזירט, זענען מיר גע־צוואונגען פון היינט דינסטאָג, ד. 15/1 אָפּצושטעלען די אַרבייט. גלייכצייטיג נעהמען מיר פון זיך אַראָפּ יעדע פעראַנטוואָרטליכקייט.

די מענער-פאַך-קאָמיסיע

ביים קאָנפעקציאָנערען-פערבאַנד אין לאָדז.

3795

אַ מאַניקורשיסטקע ווערט פון זאָפאָרט געזוכט אין פריזיר-אַנשטאַלט פון ראָזענצווייג, 26 זאַוואַדזקאַ 26

אַן אָבערמאַשינער צו ערשטע סאָרט מענער-מאַגאַזין-אַרבייט ווערט געזוכט 72 בושעושינער 72 ביי א. באַראָווער.

צופערקויפען אַ נייע ווילע

אָהן היפּאָטעק-שולדען

וועלכער שטעהט אין אַ זעהר שעהנעם און גוט-געפלעגטען 20-יעהריגען פרוכט-גאָרטען (2 פּראָנטען, מאַסיוו און לוקסוסיוו געצוימט).

בעשטעהענד: פון 10 זומער-וואוינונגען, אַ ספּעציעלע גרויסע פּראַלניע, פּראָנט-געוועלב מיט צימער אין אַ זעלטען טרוקענער געגענד.

זומער-וואוינונג טעאָפּילאָוו, אַלעקסאַנדער-שאָסע, סטאַציע קוואַסט, 5 מינוט פון דער טראַמוואַי-סטאַציע.

אָפּערטען אָפּצוגעבען אין אדמ. פון „נ. פ." אונטער „ווילע". 3720

דער יאפאניש=כינעזישער קאנפליקט.

יאפאן שיקט קריגס=שיפען קיין כינע.

טאקיא, 14 (אטע) דער כינעזישער אויסערן-מיניסטער האט איבערגעגעבן דעם יאפאנישען גענעראל-קאנסול אין שאנכיי א נאטע, וועגען דעם, וואס יאפאן האט געשיקט נייע קריגס-שיפען קיין כינא, כדי אויסצומיידען וויטערע צוזאמענשטויסען צווישען יאפאנער און כינעזער אין האנקאו, האט די נאנקינער רעגירונג בעשטימט א בעזונדערען קאמיסאר פאר האנקאו.

לאנדאן. 14 (אטע) דער מארשאל טשאנג-סו-ליאנג האט איבערגעשיקט א דעפעשע צו דער נאנקינער רעגירונג און צו די פיהרענדע פערזענליכקייט אין גאנץ כינא וועגען דער עקזעקוציע איבער די דריי כינעזישע גענעראלען וואס איז אויסגעפיהרט געווארען לויט זיין בעפעהל. דער מארשאל ווייזט אן, אז די דערשאסענע גענעראלען האבען שטענדיג געארבייט געגען איהם און נישט דערלאזען צו א שלום צווישען צפון- און דרום-כינא, די עקזעקוציע איז געלעגען אין די אינטערעסען פון דערהאלטען דעם שלום.

לאנדאן, 14 (אטע) די פערטיידיגונגס-אפטיילונג אין יאפאנישען קאנצערן-געביט אין האנקא: איז פערשטארקט געווארען. די יאפאנישע פרויען און קינדער זענען איבערגעפיהרט געווארען אין אינערליכען קאנצענטראציע-געביט. זיי האבען דארט אויף זעקס חדשים פראוויאנט. די דאזיגע זיכערהייטס-מיטלען זענען אנגענומען געווארען צוליב דער באיקאט-בעוועגונג אין יאפאן.

לאנדאן, 14 (אטע) דער יאפאנישער פרעמיער קאנאקא האט פערעפענטליכט א נ'ערקלערונג, אז דער דערשאסענער גענעראל יאנג איז געווען דער פעהיגסטער מלוכה-מאן און זיין טויט וועט פערגערערן די בעציהונגען צווישען כינא און יאפאן. דער דאזיגער גענעראל איז געווען דער פיהרער פון די יאפאן-פריינדליכע פארטייען אין מאנדזשוריען און האט זיך בעמיהט צו ברענגען צו א נ'אויסגלייך מיט יאפאן.

דער יאפאנישער געזאנדטער אין כינא וועט נאך היינטיגע וואך פערלאזען שאנכיי.

זיצונג פון דער פעלקער-ליגע

זאל פארקומען אין מאדריד.

גענף, 14 (אטע) אין די קרייזען פון דער פעלקער-ליגע קומען איצט פאר אונטערהאנדלונגען, אז די קומענדיגע זיצונג פון פעלקער-ליגע-ראט זאל אויף דער איינלאדונג פון דער שפאנישער רעגירונג, פארקומען אין מאדריד.

אלע יודישע רעליגיעזע ריכטונגען אין אמעריקא געגען דער קאלענדאר-רעפארם.

ניו-יארק, (י.ט.א.) אויף דער לעצטער זיצונג פון דער קאמיסיע פאר קאלענדאר-רעפארם ביים אויסערן-קאמיטעט פון דער וואשינגטאנער רעגירונג האט הרב דוד דעסאלא פאל ערקלערט אין נאמען פון ראט פון די אמעריקאנער סינאגאגען-פערבאנדען, אז אלע ריכטונגען פון אמעריקאנער יודענטום, ארטאדאקסען, רעפארמיסטען און קאנסערוואטיווען זענען ענטשידען צו קעמפען געגען יעטוועדער רעפארם פון קאלענדאר, וואס וועט אנריהרען די הייליגקייט פון שבת. אויף דער זעלבער זיצונג האט זיך אויך דער פארשטעהער פון די אמעריקאנער באפטיסטען-געמיינדען ארויס-געזאגט געגען וועלכע עס איז קאלענדאר-רעפארם, וואס וועט זיין געווענדעט געגען שבת.

די רוטענבערג-ארבייטען ביים ירדן

ווערען געפיהרט אין א שנעלען טעמפא

ירושלים, (י.ט.א.) די „פאלעסטיין עלעקטריק קארפאריישן" (רוטענבערג) האט די טעג איינגעארדענט א פרעסע-אויספלוג צו די עלעקטריפיקאציע-ארבייטען ביים ירדן אין דער געגענד פון נהרים. ווי עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, זענען אלע צוגרייטונגס-ארבייטען שוין פערענדיגט געווארען. אין קורצען טרעט צו די געזעלשאפט צו בויען די לעצטע איינריכטונגען ארום עלעקטריציטעט-בעקען, דער אייגענטליכער קראפט-סטאציע. די פונדאמענטען פון דער סטאציע ווערען געגאסען אין דער טיף פון 30 מעטער. די גרויסע אייזערנע רעהרען צו דער אינסטאלאציע פון דער וואסער-פערבינדונג און דיאמעטער פון 3 מעטער געפינען זיך שוין אויפ'ן ארט. בכלל ווערען די ארבייטען געפיהרט אין א שנעלען טעמפא.

פערבלאנדזשעט א פוילישער עראפלאן.

ביטען, 14 (אטע) נעבען שאמבערג אין דייטש אויבער-שלעזיען האט זיך ארא‌פגעלאזען א פערבלאנדזשעטער פוילישער עראפלאן.

צוויי חדשים תפיסה פאר טרייבען אנ'עלילת-דם-העצע.

ברעסלוי, 13 (י.ט.א.) דאס היגע גע-ריכט האט פעראורטיילט דעם היגען פעלקישען רעדאקטאר קורט אויף 2 חדשים תפיסה. דער אנ-טיסעמיטישער רעדאקטאר איז צוגעצויגען געווא-רען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט פאר אנ'ארטיקעל אין זיין צייטונג, אין וועלכען ער האט געשריבען, אז פסח-צייט פערשווינדען פיל קריסטליכע קינדער, וועלכע ווערען פערברויכט דורך די יודען, וואס נויטיגען זיך אין קריסטליכע בלוט.

ווי בעקאנט, איז פאריגע וואך אויך ארויס-געגעבען געווארען דעם געריכט דער אנטיסעמי-טישער דייטש-נאציאנאלער ד. פוטאט לעי פאר טרייבען אנ'עלילת-דם-העצע.

פערברענט געווארען 3 קינדער צוליב א בענזין=אויפרייס.

וויען, 14 (אטע) אין דער אפוועזענהייט פון זייערע עלטערען, ווען אין א וואוינונג זענען געבליבען 6 קינדער אהן אויפזיכט האט אויסגע-בראכען א בענזין-אויפרייס. 3 קינדער זענען גע-שטארבען פון די בראנד-וואונדען, די איבריגע 3 זענען שווער פערוואונדעט געווארען.

אפגעברענט א האטעל אין באזעל.

באזעל, 14 (אטע) אין טרוטינגען אין אין דער נאכט פון זונטאג אויף מאנטאג פולשטענ-דיג אפגעברענט געווארען דער בעקאנטער האטעל „בעלוויאו".

Dr. A. MAZUR

ספעציאל-ארצט פאר אויערן, נאז און האלז-קראנקהייט ווי אויך שטום און שפראך-פעהלער

ווסכאדניא 65, טעל. 66-01

(איינגאנג אויך דורך פיעטריקאווער 46).

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. סאמפאניעץ.

מיט'ן אנטייל פון די בעריסאווא, ראבינאוויטש און די בעקאנטע פרימאדאנא נאדיא קארעני דיבלינגס-ארטיסטען

היינט, דינסטאג, דעם 15-טען, 9 אין אווענד — ווידערהאלונג פון דער פרעמיערע!

דער שלאגער פון מאריס שווארץ קונסט-טעאטער אין ניו-יארק

„די מלחמה פאר גאט"

פאלקס-שפיל מיט געזאנג אין 4 אקטען מיט פראלאג און עפילאג.

ספעציעלע מוזיק געשריבען פון ל. זעלמאן, רעזשיסירט פון מ. מאכאראווסקי.

1. אקט: די אפיקורסישע זוימען פון נייעם רב און ראש ישיבה.
2. אקט: די צושטערטע תנאים. 3. אקט: דער קרבן פאר קידוש השם. 4. אקט: די מלחמה פאר גאט אין די קבורה פון רב.

מיטוואך, ד. 16 טען, 9 אזו צו פאפולערע פרייזען פון 1 ביז 2.50 צום 24. מאל

„די חלומות פון ליבע" — רעזשיסירט פון — ל. ראבינאוויטש.

אפערעטע אין 3 אקטען מיט 25 נימערן געזאנג און טענץ פון ליליען.

ס'נעמט אנטייל (לויט א. ב.) טרופע: בעזמאן, בעריסאווא, נאדיא קארעני, מאכאראווסקא, נעורה, פאדערמאן, קאמפאניעץ. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאטקאוו, נייהויז, פאלאנסקי, ישראל קאמפאניעץ, ראבינאוויטש, ראקאוו.

אדמיני: מ. ארנוואלד, מוזיק. לייטונג: ל. זעלמאן. בילעטען אין פילהארמאניע-קאסע.

אנאנס! אין פארבע-רייטונג: דער גאלדענער סאלדאט, צוריק צו מיין פאלק

„בגאמיע" פראצעס פון צוויי=ווייבער

Marja Jacobini, Henry George

היינט פייערליכע פרעמיערע! פון דער פרעכטיגער דראמע אונטער'ן נאמען:

אין די הויפט=ראלן: די גלענצענדע עקראן-קינסטל.

...NNA MAY WONG מיט „שמוציג געלד" — אין די הויפט-ראלע

דער נעכסטער פראגראם:

קינא-טעאטער ZACHETA

זגערזשער 26, ביים פלאץ קאשטשעלני

פערשטארקטער סימפאנ. ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ד. שימקעוויטש.

דער זאל איז גוט בעהייצט. אנהויב אין געוו. 430 נאכמ., שבת און זונטאג — 12 בייטאג.

אויפ'ן ערשטען סעאנס זענען אלע פלעצער צו 50 גראשען.

„אין דער לעבענס=נעץ"

פון דינסטאג, דעם 15. ביז מאנטאג, ד. 21=טן יאנואר ד. י.

עראטישע סענזאצ דראמע געשפ... אויפ'ן גרונד פון לעבען פון א ... מעדעל און איהר ליבע צו א מאט...

אין די הויפט-ראלען: די גרעסטע אייראפעאישע טראגיקערין ...ya de Putti, Jack Mülhal, William Collier Jr. i Lois Moran

נעכסטער פראגראם: „וויערא מירצעווא" מיט MARJA JACOBINI אין דער הויפט-ראלע.

אויפ'ן ערשטען סעאנס זענען די פרייזען פון די פלעצער פערקלענערט

Kino Spółdzielni

Sienkiewicza 40.

אנהויב אין געוו. טעג 3.30 נאכמ., שבת און זונטאג—2 נאכמיטאג. לעצטער סעאנס 9.30 אווענד.

1929 אכטונג! 1929

אויב איהר ברויכט טיש-וואגען, ענגלישע וואגען, קילא-געוויכטער, ליטער=מאסען, געשטעמפעלט פון יאהר 1929, קויפט מען נור אמביליגסטען אין דער לאנגיעהריגער קאנצעסיאנירטער פערקויפס-שטעלע

A. WENGER, Łódź, Wschodnia 10.

בעמ.: גלייכצייטיג וועקסעל איך אלטע וואגען און געוויכטער אויף נייע

צו פערמיטען א גרויס פראנט - צימער

ווסכאדניא 69 (רוג דזשעלנא) אין צוויטען קליינעם קארידאר 2-טער שטאק וואוינונג 18.

Dr. ADAM GROSGLIK

Al Kościuszki 27 tel. 51-78,

הויט- און וועגערישע קראנקה. רענטגען און ליכטהייל אינסט. נעמט אן פון 4—7 אין אווענד

Dr. med. W. EYCHNER

גינעקאלאג=אקושער

זגערזשער 11.

טעל 34-72

נעמט אן פון 6—8 אווענד.

LEKARZ DENTYSTĄ צאהן=ארצט

St. GELBERG

זאכאדניא 15, טעל. 08=31.

היילט גאנץ פערנאכלעסיגטע צייהן- און מונד-קראנקהייטען, צאהן-ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבארא-טאריום פון קינסטליכע צייהן.

נעהמט אן פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

די ניי-ערעפנעטע

מעכאנישע טישלעריי

אין לאדז, זגערזשער 120, טעל. 33=77

נעמט-אן אלערליי ארבייטען אויף טישלער-מאשינען בוי- און היבעל-מאשינען, שפאנטאוועון פאדלאגעס, אינספעקטען-פענסטער ווי אויך פרעצעזירטע מעבעל-ארבייטען א. ז. וו. צו צוגענגליכע פרייזען

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים=ספעציאליסטען

זאוואדקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט=קראנקה.

און מענער=שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא=לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.

קווארץ=לאמפ. עלעקטרישער הייל=קאבינעט קאסמעטיק.

— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — —

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.

נעמט אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

עלץ=ווארעז

קען מען קויפען אמביליגסטען און אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען נאר ביי דער לאנג=יעהריגער פירמע

ל. ב. פעפער, ווסכאדניא 42 טעלעפאן 8=04

בעמערקונג: די קירושנער-ווערקשטעל געפינט זיך אויפ'ן ... די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט פינקטליך און רעעל

„נייער פאָלקסבלאַט“

יאָהרג. — 15 יאַנואַר 1929

יאָהרג. — 15 יאַנואַר 1929

צי דראָהט היי־יאָהר אַ ווירטשאַפטליכער קריזיס אין פוילען?

אויף אָט דער אָנגעוועהטאָגטער פראַגע, וועלכע בעשעפטיגט איצט די לייטענדע רעגירונגס־פאַקטאָרען און די מוחות פון די בעסטע פוילישע עקאָנאָמיסטען, לוינט זיך נעהענטער אָפּצושטעלען.

ס'אונטערליגט נישט קיין שום ספק, אַז מיר לעבען איבער אַ פינאַנץ־קריזיס. עס איז גענוג אָנצעווייזען אויף דער שרעקליכער געלד־ענגשאַפט, וועלכע הערשט אויפ'ן פוילישען מאַרק. עטליכע ציפער וועלען אונז געבען אַ בולט בילד פון דער לאַגע. בעת דער געלד־אומלויף אין פראַנקרייך און אין דער שווייץ מאַכט אויס לערך 60 זלאָטים אויף יעדען איינוואוינער, אין ענגלאַנד — 47 דאָלאַר, אין בעלגיען — 38 דאָלאַר, אין טשעכאָסלאָוואַקיען — 16 דאָלאַר, אין פינלאַנד — 11 און אַ האַלבען דאָלאַר — בעטרעפט דער געלד־אומלויף אין פוילען קוים 5 דאָלאַר אויף יעדען איינוואוינער.

די ווייטערדיגע סימנים פון קריזיס, אַלגעמיין אָנערקענטע, זענען: פערקויף פון סחורות אויף לאַנג־טערמינינע וועקסלען און אויף ראַטעס, ווי אויך דער הויכער צינז־פוס.

שטיצענדיג זיך אויף אָט די פאַקטען, בעהויפּטעט פראָפ. קושיזשאַנאָווסקי, אַז מען דאַרף צופילען דעם אויסברוך פון ווירטשאַפטליכען קריזיס, וועלכער קען פערורזאַכען אַ פּאָזיטיוון האַנדעלס־בילאַנס.

פראָפ. קושיזשאַנאָווסקי ווייזט אָן אויף דער מעגליכקייט פון אַ זעהר ערנסטער אָפּשוואַכונג פון דער קאָניונקטור אין פוילען אין קומענדיגען יאָהר, אונטערשטרייכענדיג, אַז דורך אַ קינסטליך צואיילען דעם ווירטשאַפטליכען קריזיס, וועט עס פוילען איבערהאַלטען לייכטער. און מיט קלענערע קרבנות איידער דאַן, ווען דער קריזיס וועט אַליין אויסברעכען.

אויף אַנ'ענטקעגענגעזעצטען שטאַנדפּונקט שטעהען מיניסטער טשעכאָוויטש, דעוועי און פראָפעסאָר ליפינסקי, דער דירעקטאָר פון אינסטיטוט צו פאָרשען די קאָניונקטורען.

מיניסטער טשעכאָוויטש איז מורה, אַז עס זענען פערהאַן געלד־שוועריגקייטען, וועלכע שטעהען אין אַנ'ענגען צוזאַמענהאַנג מיט'ן אַמעריקאַנער געלד מאַרק. ער ווייזט אָבער אָן אויף דער גרויסער אויפלעבונג, וועלכע הערשט אין דער פוילישער אינדוסטריע און בעהויפּטעט, אַז ביי געוויסע פאַרזיכטיגערע מיטלען און ביי אַ שפּאָר־פּאָליטיק דראָהט נישט קיין שום געפאַהר דער פוילישער וואַליוטע.

אויך דער פראָפ. ליפינסקי זאָגט זיך קאַטעגאָריש אַרויס נעגען די בעהויפּטונגען פון פראָפ. קושיזשאַנאָווסקי; ער האַלט, אַז דער געלד־מאַנגעל און דער הויכער צינז־פוס זענען נישט קיין גענוגענדע סימנים פאַר דעם אָנקומענדיגען ווירטשאַפטליכען קריזיס, ובפרט, אַז די לאַגע אויף די אויסלענדישע געלד־מערק איז נישט קיין איינהייטליכע, און די ענטוויקלונג פון די וויכטיגסטע צווייגען פון אונזער פּראָדוקציע טראָגט נישט קיין שפּעקולאַציע־כאַראַקטער.

פראָפ. ליפינסקי שטעלט פעסט, אַז אויב עס הערשען געוויסע אומגעזונדטע דערשיינונגען אין אונזער ווירטשאַפטליך לעבען, בעזיצט די רעגירונג אַ גאַנצע ביית מיטלען זיי צו בעקעמפען. די ווייטערע ענטוויקלונג פון דער קאָניונקטור אין פוילען איז אָפּהענגיג אין אַ גרויסער מאָס פון די רעגירונגס־בעשטעלונגען, פון די קרעדיטען אין באַנק פאַר מלוכה־ווירטשאַפט פאַר בוי־צוועקען און פון צופלוס פון אויסלענדישע קאַפּיטאַלען, די רעגירונג מוז האָבען ביים געבען מלוכה־בעשטעלונגען אַ גענויען פּלאַן.

רעזומירענדיג זיינע בעהויפּטונגען, זעהט פאַר פראָפ. ליפינסקי אַ געוויסע אָפּשוואַכונג פון דער קאָניונקטור אין קומענדיגען יאָהר, ווייל נאָך אַנ'אויפלעבונג קומט געוועהנליך פאָר אַ געוויסע אָפּשוואַכונג, וועלכע קאָן אָבער נישט בעטראַכט ווערען אַלס קריזיס.

אויך דער ראַטנעבער פון דער פוילישער רעגירונג ה' דעוועי איז נישט ווענינער געשטימט אָפּטימיסטיש, ווי די ה"ה טשעכאָוויטש און ליפינסקי; ער זעהט פאָר אין זיין לעצטען בעריכט, אַז די אומגינסטיגע בעדינגונגען, וועלכע הערשען אין האַנדעל, וועלען דויערן אין אַ קלענערע מאָס נאָך עטליכע חדשים.

פערטראַכטען מיר זיך נעהענטער אויף די אַרויסגעזאָגטע מיינונגען, מוזען מיר קומען צום בעשלוס, אַז מיר געפינען זיך ערב אַ ווירטשאַפטליכען קריזיס, וועלכער איז אָפּהענגיג פון דער רעגירונגס־פּאָליטיק, און וועלכער קאָן זיך פערוואַנדלען אין אַ שווערען דויערהאַפטיגען ווירטשאַפטליכען קריזיס, אָדער פערקעהרט: ער קאָן זי אומוואַנדלען אין אַ זעהר גינסטיגע קאָניונקטור.

מ. ג.

א געשפּרעך מיט געאָרג בערנהאַרד

דעם שעף־רעדאַקטאָר פון דער גרויסער דייטשער „פאָסישע צייטונג“.

(א בריף פון פאַריז).

די טעג האָט אין פּאַריז געוויילט דער פּרעזידענט פון אינטערנאַציאָנאַלען זשורנאַליסטען־פערבאַנד, רעדאַקטאָר פון דער גרויסער „פאָסישער צייטונג“ אין בערלין געאָרג בערנהאַרד. ער איז געקומען אויף אַ זיצונג פון דער עקזעקוטיווע פון דעם פערבאַנד, אַ וואַרימע אויפנאַהמע האָט ער געפונען נישט נאָר אין די קרייזען פון פּרעסע לייט, נאָר אויך אין די הויכע פּאָליטישע ספערען, וואו ער שפּילט אַנ'אָנגעזעהענע ראָל, שטעהענדיג אין שפּיץ פון איינעם פון די בעדייטענדסטע פּרעסע־אָרגאַנען אין אייראָפּאַ.

אין אונזער יודישער וועלט איז געאָרג בערנהאַרד נישט ווענינער בעקאַנט און אָנגעזעהען. אַ איבערגעגעבענער יוד, נעהמט ער אַ לעבהאַפטען אָנטייל אין אַלערליי יודישע כלל ענינים און לעצטענס בפרט אין דער אַרבייט פאַר'ן אויפבוי פון ארץ־ישראל. ביי דער געלעגענהייט פון זיין ווילען אין פּאַריז האָט געאָרג בערנהאַרד, אין אַ געשפּרעך מיט יודישע זשורנאַליסטען אויסגעדריקט אַ ריי זעהר אינטערעסאַנטע און גייסטרייכע מיינונגען, וועגען אַ ריי אַקטועלע יודישע פראַגען.

— ווי איז די בעציהונג צו יודען אין נייעם דייטשלאַנד? וועלען נאָך לאַנג בעאונרוהיגען די יודישע וועלט די ווילדע שענדונגען פון די יודישע בית עלמינס אין דייטשלאַנד?

בערנהאַרד ענטפערט פערזאָרגט:

— יאָ, עס מאַכען אַ שווערען איינדרוק די כסדר'דיגע ידיעות וועגען די שענדונגען פון די יודישע בית עלמינס. אָבער די ראָזינע ווילדע מעשים פיהרט אויס אַ קליינע, פערשווינדענדע גרופּע פון די „פעלקישע“, אַ ווייניג קולטורעלע, אַנ'אונרייפע צו אַ געזעלשאַפטליך און פּאָליטיש לעבען, אַ גרופּע, וואָס איז בכלל מסוגל צו אַלערליי ווילדקייטען. מען דאַרף נישט נעהמען אַזוי ערנסט די ראָזינע אַנטיסעמיטישע אַרויסטריטען. מען דאַרף זיך נישט שרעקען פאַר זיי. אויך דאָס וועט פערביינעהען, אַז אונז, יודען, האָט ליב נאָר איין גאָט אַליין, און די מענשען — פיל ווענינער, דאָס איז דאָך שוין אַנ'אַלטער אמת. דאָך עס ווערט בעסער אין דער הינזיכט, עס ווערט וואָס

אַמאָל פיל גינסטיגער פאַר אונז, אין אַלטען דייטשלאַנד האָט, אויב נישט טעאָרעטיש, נעהערשט פּאַקטיש שטאַרק דער אַנטיסעמיטיזם. יודען נישט געשמר'טע האָבען מיר אויף העכערע מלוכה־פּאָסטענס, צווישען די העכערע ראַנגען אין מיליטער נישט געזעהען. איצט ווערט עס אַנדערש. עס בלאָזט אַנ'אַנדער ווינטעל פאַר אונז, יודען, און עס וועט האָפענטליך ווערען נאָך בעסער. דער קעמפערישער אַנטיסעמיטיזם האָט זיין לירעל אָפּגעזונגען.

מיר נעהען אַריבער צו אַנ'אַנדערע טעמע:

— איהר, ה' רעדאַקטאָר, אַלס פּרעזידענט פון אינטערנאַציאָנאַל פון די זשורנאַליסטען־פערבאַנדען, ערפילט דאָך דערמיט אַ געוויסע פרידענס־אויפגאַבע. וואָלט איהר אַנב זיך געוואָלט אַרויסזאָגען וועגען דער ראָל פון יודען אין דער בעוועגונג צו בעפעסטיגען דעם שלום אויף דער וועלט?

— דער פּשוט'ער יוד — ענטפערט בערנהאַרד — איז תמיד אַ פּאַציפיסט. די יודישע געשיכטע האָט איהם געלערנט, אַז אויב עס ווערט פערשפּריט דאָסען־האַס, איז ער ערשטער קרבן, וואָס ליידט דערפון אַממייסטען. דעריבער איז קלאָר, אַז יודען זענען צווישען די איבערגעגעבענסטע פּרעדיגער פון דער שלום־אידעע. מען דאַרף אָבער אויך אַביסעל ענגער נעהמען די זאַך. עס איז נויטיג, אַז דער יוד זאָל מיט זיך אַליין זיין בשלום, ער זאָל פערשטעהן, אַז מען קאָן זיין אַ גוטער בירגער צווישען דעם פאָלק, מיט וועלכען מען וואוינט און דערביי אויך זיין אַ גוטער יוד, אָפּהיטען די אַלטע יודישע טראַדיציעס, נאָכגעהן די וועגען פון די עלטערן, עס איז נישט ריכטיג, אויב אַ יוד מיינט, אַז ער קאָן נאָכגעהן די נאַציאָנאַליסטישע שטרעמונגען פון דעם פאָלק, צווישען וועלכען ער וואוינט. יעדע נאַציאָנאַליסטישע שטרעמונג ענטהאַלט בכלל אין זיך אַ סך אומזיכערעס, דוקא דאַן, ביי אַזעלכע אומשטענדען ענטשטעהען הייבונגען צווישען דעם יוד און די אַרומינע שכנים. דער אינ־סטינקט פון פאָלק־מענש וועט איהם תמיד אונטערזאָגען אָפּצושטויסען און אַרויסצושטויסען אַזעלכע יודען, ווי שטאַרק זיי זאָלען זיך נישט ווע־לען בעהעפטען, און אין אַנ'אומגליקליכער לאַגע געפינען זיך נאָר אַזעלכע יודען, וואָס זיי מוזען תמיד בעווייזען זייער כשרות, זייער געמיינזאַמקייט מיט דעם אַרומינען הערשענדען פאָלק, אָבער דאָס אַרומינע הערשענדע פאָלק איז נענען זיי און האָט נישט קיין צוטרוי צו זייערע ערקלערונגען. דאָס איז דערפאַר, ווייל די ראָזינע יודען זענען נישט גאַנץ מיט זיך. איז מען גאַנץ מיט זיך אַלס יוד, איז דאָס אַלץ נישט נויטיג. אָט וואוינען שוין מיינע עלטערן און אור־עלטערן פיר דורות אין דייטשלאַנד, אָפּהיטענדיג דאָס יודישקייט. דאַרף איך איצט בעווייזען, אַז איך בין אין דייטשלאַנד אַ נוטער דייטש? דאָס איז גאָרנישט נויטיג, דאָס איז קינדעריש. יודען דאַרפען זיך האַלטען ביים זייעריגען, געדענקען וועגען זייער אָפּשטאַמונג, און איז מען אַוועק פון יודישקייט, דאַרף מען זיך צוריקקעהרען. דאָס דאַרף איצט אייגענטליך זיין מאָדערן, ווייל אַנ'עהנ־ליכען זין טראָגען די מאָדערנע בעוועגונגען, איז רען נישט די פּראָלעטאַרישע בעוועגונג אַ ווילען צוריקצוקעהרען צו די אַלטע פאָרמען פון צוזאַמענלעבען פון די אבות? אויך די יודען דאַרפען צוריקקעהרען צו די אַלטע פאָרמען פון יודישען לעבען, אויב זיי ווילען בשלמות ערפילען די אויפגאַבע פון פערשפּרייטען שלום אויף דער וועלט.

— איהר האָט דאָ דערמאָהנט די אַלטע פאָרמען פון יודישען לעבען. די יודישע וועלט, העת רעדאַקטאָר, ווייסט וועגען אייער איבערגעגעבענער מיטאַרבייט ביים ווערק פון אויפבוי פון דער אַלט נייער יודישער היים און פון דער אויפלעבונג פון אַלטען יודישען פאָלק אין זיין אַלט היים לאַנד. איהר וועט זיך זיכער נישט אָפּזאָגען אויסצודריקען אייער מיינונג וועגען דער ראָזינער גרויסער פאָלקס אַרבייט?

— יאָ, איך בעטייליג זיך גערן אין דער אַרבייט. און איך טו עס טאַקע דערפאַר, ווייל איך

(ווייטער זעה 6־טע זייט).

האַלבע יודען...!

יעקב וואַסערמאַן דער דייטש און דער יוד.

פון דר. א. מוקדוני.

אין אונזער לעבען שוועבעלט און גריבעלט עס פון האַלבע יודען; אין דייטשלאַנד איז אַ יוד אַ האַלבער דייטש, אין פראַנקרייך איז אַ יוד אַ האַלבער פראַנצויז, אין ענגלאַנד איז אַ יוד אַ האַלבער ענגלענדער, און אין אַמעריקע איז אַ יוד אַ האַלבער אַמעריקאַנער.

און די צוויי האַלבע טיילען לעבען נישט בשלום, זיי לעבען זיך בעזונדער, אָפּגעפרעמדט איינער פון דעם אַנדערען.

און אָפט קומט פאַר דער בעקאַנטער „ויתרוצצו“ פון צוויי יינאַציעס אין איין מענשען.

די האַלבקייטען ווילען ווערען גאַנצקייטען, איין האַלבקייט וויל דערשטיקען די אַנדערע האַלבקייט.

איז עס ריכטיג די מעשה פון יעקב און עשו אין דער מוטער רבקה'ס אינגעווייד; פלעגט די מוטער רבקה פערביינעהן אַ קירך פלעגט זי דער־פיהלען ווי איהר קינפטיגער עשו ווערט אויפגעלעבט, פלעגט זי פערביינעהן אַ בית־המדרש, פלעגט זי פיהלען ווי דער קינפטיגער יעקב ווערט לעבעדיג...

אונזערע האַלבע יודען און האַלבע דייטשען, אָדער אונזערע האַלבע יודען און האַלבע פראַנצויזען לעבען דורך פּונקט דאָס געמליכע; זענען זיי צווישען דייטשען לעבט אין זיי אויף דאָס דייטשישע און דאָס יודישע איז טויט. זענען זיי צווישען יודען לעבט אויף דאָס יודישע און דאָס דייטשישע שווייגט, שטומט.

אַפּנים, אַז די האַלבקייט פּיינינט זיי, זיי וואָלטען וועלען דעם אייביגען פרידען פון גאַנצקייט; איז פון די צוויי האַלבע מאַכען עפּעס גאַנצעס זעהר שווער; עס זענען שטאַרק פערשידענע האַלבקייטען און זיי קענען בשום אופן נישט צוזויפּגעגאָסען ווערען אין איין גאַנצקייט. מען קען נישט צוזויפּשמעלצען דעם האַלבען דייטש און דעם האַלבען יוד אַזוי, אַז עס זאָל זיך בעקומען איין גאַנצער טיפּ מענש.

איז דער מענש אָבער בטבע אַ זעהר גרויסער בעל־פּשרה'ניק, און אונזערע האַלבע יודען און האַלבע דייטשען, אָדער אונזערע האַלבע יודען און האַלבע פראַנצויזען, האָבען געמאַכט אַזאַ פּשרה: איין טאָג זענען זיי גאַנצע דייטשען, אָדער פראַנצויזען און דעם צווייטען טאָג זענען זיי גאַנצע יודען.

איז עס אָבער גאָר נישט קיין גליקליכע פּשרה; דער דייטשישער טאָג, אָדער דער פראַנצויזישער טאָג, איז מאַוים'דיג סותר דעם יודישען טאָג.

עס בעקומט זיך אַזאַ בולטער אומזין, אַז מען שען קוועטשען מיט די פּלייצעס און פרעגען האַרבע קשיות פון דעם דייטשעשען טאָג אויפ'ן יודישען טאָג.

דער אומזין ווערט בולט, ווייל אין דעם טאָג, וואָס אונזער יוד איז אַ דייטש פערלייקענט ער איינגאַנצען דעם האַלבען יודען זייגעם, און אין דעם טאָג וואָס ער איז אַ יוד, פערלייקענט ער איינגאַנצען דעם האַלבען דייטש...

און אָט האָט איהר דעם שנייידנסטען מוסטער פון אַזאַ צעהאַלבטען יודען:

יעקב וואַסערמאַן, דער בעוואוסטער דייטשישער שריפטשטעלער, איז אַ האַלבער יוד און אַ האַלבער דייטש, ער האָט דורכגעמאַכט די ראָזינע פּשרה, ער האָט זי פּראָקלאַמירט אַלס די גליקליכסטע, ער האָט זאָגאַר אָנגעשריבען אַ ביכעל, וואָס הייסט „מיין וועג אַלס יוד און דייטש“.

אין דעם ראָזינען ביכעל פיהרט ער דורך אַזאַ לייטזעלינען שלום צווישען די צוויי האַלבקייטען זיינע, אַז אי ער איז צופרידען און אי די לעזער פון דעם ביכעל קענען זיין צופרידען.

פּראַקטיש אָבער האָט זיך די ראָזינע פּשרה אַרויסגעשטעלט ווי אַ זעהר קאָמישע, ווי אַ זעהר אומזיניגע און ווי אַ זעהר אומגליקליכע.

פּראַקטיש האָט ער געמוזט קומען צו דעם, אַז איין טאָג איז ער אינגאַנצען אַ דייטש, אַזאַ דייטש, וואָס פערלייקענט אינגאַנצען דעם האַלבען יודען זיינעם און דעם אַנדערען טאָג איז ער אַזאַ יוד, וואָס פערלייקענט לחלוטין דעם האַלבען דייטש אין איהם, און דער סוף איז, אַז ביידע — סיי יודען און סיי דייטשען האָבען איהם ביטערע און גערעכטע טענות.

אָט האָט איהר דעם קלאָרסטען ביישפּיל פון דער שלימזלדיגער פּשרה:

יעקב וואַסערמאַן קומט צו אונז יודען און זאָגט אונז, אַז מיר זענען נישט סתם אַ פאָלק, וואָס לעבט זיך בעשיידען און שטיל אויף דער וועלט, ניין מיר זענען אַנ'אויסדערוועהלט פאָלק, וואָס האָט די גרעסטע מיסיע אויף דער וועלט, מיר זענען געקומען אויף דער וועלט מיט אַ מיסיע פון נאולה נישט בלויז פאַר זיך נאָר פאַר אַלעמען.

יעקב וואַסערמאַן איז טיף איבערצייגט אין אונזער גרויסער שליחות, אַז ער גיט אונז אַנ'עצה, נישט צו פערנעהמען זיך מיט קליינינקייטען, מיט ציוניזם, מיט סאָציאַליזם, מיט יודישער פּאָליטיק און בכלל מיט אַלע טאָג־טעגליכע יודישע טעטינקייטען. מיר קענען, חלילה, פערטון זיך אַזוי אין די טאָג־טעגליכע און אין די וואָכעדיגע טעטיגקייטען, און פערגעסען די גרויסע מיסיע אונזערע, צוליב וועלכער מיר זענען געקומען אויף דער וועלט.

יעקב וואַסערמאַן דערקלערט, אַז ער קען נישט זיין קיין ציוניסט, ווייל ציוניזם איז צו־קליין פאַר אַזאַ יודען מיט אַזעלכע גרויסע יודישע השגות ווי ער איז, ציוניזם איז צו־ווענינ פאַר איהם.

ער דערצעהלט, אַז ער האָט זיך בעגעגענט אין טשיקאַגאָ מיט דר. חיים ווייצמאַן און, ער, דר. חיים ווייצמאַן אַליין, האָט מסכים געווען, אַז ער קען נעטעהן איבער דעם ציוניזם, זיי האָבען גערעדט איינע די אַנדערע די הענד — דאָס הייסט זיי האָבען זיך פערשטאַנען...

דאָס איז דער יודישער טאָג פון דעם האַלבען יודען יעקב וואַסערמאַן.

אַ שעהנער יודישער טאָג, אַ גאַנצער יוד, נאָך מעהר ווי אַ גאַנצער יוד, עפּעס אַ יוד מיט אַ גרויסען עודף.

איצט קומט יעקב וואַסערמאַנס דייטשישער טאָג.

דערקאָנט איהר איהם איינגאַנצען נישט דעם נעכטיגען יעקב וואַסערמאַן, דעם יודען.

יעקב וואַסערמאַן האַלט אַ רעפעראַט פאַר דייטשען, עכטע דייטשען, רעדט ער ווי אַנ'עכט דייטשישער יונקער פון דער מלחמה־צייט; ער קלאָגט זיך פאַר זיינע דייטשען אויף די מזרח־יודען, אויף דעם ראָזינען אומפלייט, אויף דעם ראָזינען אומצוכט, וואָס האָט זיך אַראָפּגעלאָזען אויף זיין אומגליקליך פאָטערלאַנד, אויף דייטשלאַנד נאָך דער מלחמה, אָט די ראָזינע האַלבע באַרבאַרען, אָט די ראָזינע פרעסענדיגע היישעריקען פערוואומגליקען [redacted] דייטשלאַנד...

אַזוי רעדט יעקב וואַסערמאַן דער דייטש אין דעם טאָג, אי וועלכען ער איז אַ דייטש.

אין דעם טאָג איז ער אויף אַזוי פיל דייטש, אַז ער נעהמט און שמר'ט אָפּ זיין יונגען זוהן, כדי ער זאָל זיין אַ גאַנצער דייטש.

אויף מאָרגען קומט דער יודישער טאָג און ער רעדט ווייטער מיט אַ געוואַלדיגען מיסטישען בטחון וועגען דער גרויסער יודישער מיסיע.

קומען יודען און טענה'ן צו איהם — ווי איז עס מעגליך, אַז אַזאַ יוד, וואָס האָט אונטערגעשטעלט זיינע פּלייצעס אונטער אַזאַ שווערע און גרויסע יודישע מיסיע זאָל אַזוי בערען וועגען זיינע מיסיע־ברידער?

און ווי אַזוי פּועלט עס ביי זיך אַזאַ גרויסער מיסיע־יוד צו אָפּשמד'ן זיין קינד?

קומען דייטשען און שרייען — ווי קען אַזאַ הונדערט־פּראָצענטינער דייטש פּראָפּאַגאַנדירען גאָר אַ יודישע מיסיע?

און דער אָרימער יעקב וואַסערמאַן שטעהט און פערטיידינט זיך אי פאַר די יודען און אי פאַר די דייטשען.

אָבער קיינער פערשטעהט איהם נישט...

צו די יודען זאָגט ער, אַז דאָס וואָס ער האָט אָפּגעשמד'ט זיין קינד איז אַ פּריוואַטע פאַמיליען־אַנגעלעגענהייט, וואָס אַנבעלאַנגט זיין יודישקייט, זענען עדות זיינע ביכער, זיין בוך „די יודען פון צירנדאָרף“ איז אַ גרויסע יודישע שאַפונג, דאָס דאָזיגע בוך אויב איהר ווילט, איז אַפילו דער ערשטער שטויס צום ציוניזם, ווייל שבתי־צבי'איזם איז די ריינסטע פאָרם פון ציוניזם, עס איז אַ העכערער

(ענדע—זעה 7־טע זייט)

Dr. med. I. WAJNBERG
CEGIELNIANA 47, tel. 26-02
אינערליכע קראַנקהייטען. ספּעציעל פאַר לונגען־און האַרץ־קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג־זון. אין דערהיים פון 3—5 נאָכמיטאָג.

נייעד פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייעד פאלקסבלאט

15
דינסטאג
ד
שבט תרפ"ט

יאנואר
זון-אויפגאנג 7.41
זון-אונטערגאנג 3.49

דער אפמאך צווישען די אר-בייטער מיט די פאבריקאנטען.

(2) דעם 1 פעברואר ענדיגט זיך דער טער-מין פון אפמאך, וואס איז נאך דעם לעצטען שטרייק געשלאסען געווארען צווישען די טעקסטיל-אינדוסטריעלער מיט די ארבייטער.

ווי מיר דערוויסען זיך, וועט דער אפמאך איצט נישט געקינדיגט ווערען, נאר שטילשווייגענד פערלענגערט ווערען.

„באנק פאלסקי" זאל פערקלע-נערן דעם צינז-פוס ביז 7 פראצ.

(—) אין „באנק פאלסקי" ווערט איצט פראַ-יעקטירט צו פערקלענערען דעם צינדפוס אויף א האלבען פראצענט.

פון איצט אן זאל דער צינדפוס בעטרעפען 7 פראצ.

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון מאגיסטראט.

(מ) נעכטען איז פארגעקומען א זיצונג פון מאגיסטראט.

ס'זענען אנגענומען געווארען א רייה אויסבע-סערונגען אין ביודזשעט אויפ'ן יאהר 1929[30, וועלכע זענען אריינגעטראגען געווארען דורך די ראטמענער-פראקציעס.

אנ'אויספלוג פון לעהרער.

(מ) זייט 2 טעג ווייל̣ט אין לאדז אנ'אויספלוג פון קאלישער פאלקס-שול-לעהרער, דער אויספלוג האט בעזוכט די שול-אויסשטעלונג, און אויך א רייה שול-אינסטיטוציעס.

שטראפען פאר טראגען אומ-לעגאל געוועהר.

(2) די שטראף-אפטיילונג ביי דער שטעטי-שער סטאראסטווע האט בעשטראפט אויף 10 טעג ארעסט, פאר טראגען געוועהר אהן ערלויבניש, פאלגענדע פערזאנען:

טשעסלאוו זלענטאלסקי, פאוועל בעיענטי, אלפאנס וויל און מיכאל פאדגורני.

דריי מוזענד מאל
ארויסגערופען די פאגאטאוויע פון דער קראנקען-קאסע.

(וו) די פאגאטאוויע פון דער קראנקען-קאסע איז אין פערלויף פון חודש דעצעמבער ארויסגע-רופען געווארען אין 3000 פאלען. אין א גרויסען פראצענט פון די דאזיגע פאלען איז די פאגאטא-וויע נישט-נויטיג ארויסגערופען געווארען, צוליב דעם האבען די דאקטוירים צוזאמענגעשטעלט פראטאקאלען, און די קראנקען-קאסע האט ארויפ-געלעגט שטראפען אויף די. וועלכע האבען אומ-נויטיג ארויסגערופען די פאגאטאוויע.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען.

(2) עפשטיין, פיעטריקאווער 225; בארטא-שעווסקי, פיעטריקאווער 95; ראזענבלום, ציגעל גאס 12; גארפיין, וואכאדניא 54; קאפראווסקי, נאוואמיעסקא 15.

פערטשאדעט
פון א שלעכט-פונקציאניר'ענדן אויוועון

(—) אויף מאגיסטראצקע 24 האט דער סטרוזש רערהערט עמיצען קרעכצען אין א פארטער וואוינונג.

ווען אויפ'ן קלאפען האט איהם קיינער נישט געעפענט, האט ער נאך מיט איינינע לאקאטארען אויפגעבראכען די טיר. דארט האט מען געפונען פער'חלש'ט 3 פרויען: די 50-יאהריגע צביה ראנ-דעל, 26-יאהריגע רוזשע טושינסקי און די 22-יאהריגע בלומע שולמאן, וועלכע זענען פערטשאדעט געווארען פון א שלעכטען אויוועון.

די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט די פער-חלשטע ערטייזלט הילף.

וועקסלען האבען זיי דיסקאנטירט...
דער דיסקאנטער איז, משמעות, אויך א וואזשנער „חכם".

(2) צום הויז-בעזיצער טעאפיל גראבאווסקי (ושעלאנא 23, באלוט) איז אין אפריל געקומען אנ'אומבעקאנטער פערשוין און פארלאנגט איינגענדיג א וועקסעל פון 300 זל. וואס איז אויסגעשטעלט פון א געוויסען מארטשעווסקי (דרעווניאנווסקא 1), האט ער פער-לאנגט איהם צו דיסקאנטירען. גראבאווסקי האט מס פים געוועזן, און אויסגעצאהלט פאר'ן וועקסעל 200 זלאטים.

שפעטער האט א צווייטער אומבעקאנטער ביים זעלבען גראבאווסקי דיסקאנטירט א וועקסעל אויף 100 זל., פאר וועלכען ער האט בעקומען 60 זל. אין יולי איז צו גראבאווסקי ווידער געקומען עפעס אנ'אומבעקאנטער און דיסקאנטירט א וועקסעל אויף 200 זל. בעקומענדיג פאר איהם 100 זל.

ווען די וועקסלען זענען געווארען פעליג האט זיך גראבאווסקי דערוואוסט, אז זיי זענען פאלשע, ווייל קיינער פון די אויסשטעלער האט זיך צו זיי נישט אנערקענט. גראבאווסקי האט וועגען דעם גע-מאלדען אין אויספארשונגס-אמט, וועלכען ס'איז געלונגען פעסטצושטעלען, אז איינער פון די, וואס האבען דיסקאנטירט די וועקסלען, איז א געוויי-סער סטעפאן קארסקי 48 יאהר אלט (אלעקסאנ-דראווסקא 22) קארסקי איז ארעסטירט געווארען און בעת דער אויספארשונג אנגעוויזען, אלס אויף זיינע שותפים אויף זיגמונט יאבלאנסקי (נאוואק 6).

נעכטען איז זייער פראצעס פארגעקומען אין קרייזגעריכט, קארסקי האט זיך פערטיידיגט, אז ער איז געווען אויפ'ן באלשעוויסטישען פראנט, שפע-טער אלס פאליטישער אפגעוועסען אין ליטע דריי יאהר, און קומענדיג קיין פוילען נישט געהאט קיין מיטלען צום לעבען. דא האט ער זיך צוזאמענגעטראפ-פען מיט יאבלאנסקי'ן און אנגענומען זיין פראפא-זיציע צו לאזען אין גאנג פאלשע וועקסלען.

דאס געריכט האט פער'משפט קארסקי'ן אויף אנדערהאלבען יאהר און יאבלאנסקי'ן אויף א יאהר אויסבעסערונגס-הויז.

קעגען דעם, וואס איהר זאגט: „פאניע יאניע" —
טא הערט, וואס ס'האט זיך פערלאפען מיט איינעם יאן פאשקאווסקי.

(—) יאן פאשקאווסקי, גענעראל-אינספעקטאר פון דער פירמע א. בושעושינסקי אין קעניגסהיטע האט זיך בעזעצט אין „גראנד-האטעל" און געגעבען עטליכע אנאנסען אין די צייטונגען, אז ער זוכט אנגעשטעלטע.

נאטירליך, קיין ארבייטסלאזע פעהלען נישט, און צו איהם האבען זיך געמאלדען ארבייטסלאזע אין די צעהנדליגער. פאשקאווסקי האט אלעמען אנגאזשירט און פלעגט ביי יעדען פון זיי פערלאנגען עטליכע הונדערט זל. קויצע.

דערווייל האבען זיך עטליכע אנגעשטעלטע נישט צופרידענגעשטעלט מיט פאשקאווסקי'ס אונטער-האנדלונגען, און זיך געווענדעט דירעקט צו דער פירמע בושעושינסקי אין קעניגסהיטע.

ווי איבערראשט זענען זיי געווארען, ווען זיי האבען פון דארט בעקומען א תשובה, אז פאשקאוו-סקי האט מיט א צייט צוריק געארבייט אין דער פירמע, נאר איז פון דארט דערווייטערט געווארען פאר שווינדלערייען, און האט, במילא, נישט קיין רעכט עמיצען צו אנגאזשירען פאר דער פירמע.

מ'האט וועגען דעם מיטגעטיילט אין אויספאר-שונגס-אמט, וועלכער האט פעסטגעשטעלט, אז פאש-קאווסקי איז שוין בעקאנט דער אויספארשונגס-פאליציי אין לעמבערג און סטאניסלאוואו, וואו ער איז בעגאנגען א רייה שווינדלערייען.

די אויספארשונגס-פאליציי האט פעראָרדענט דעם פויגעל צו ארעסטירען, און ס'האט זיך ארויס-געשטעלט, אז ס'איז דערהויף געווען די העכסטע צייט, ווייל פאשקאווסקי האט בעמערקט, אז ער איז ארורכגעפאלען, און זיך גערליבען אוועקצופאה-רען פון לאדז.

די ווייטערדיגע אויספארשונג האט פעסטגע-שטעלט, אז פאשקאווסקי האט נישט-נאר אנגאזשירט אנגעשטעלטע" פאר דער פירמע בושעוינ-סקי, נאר אז ער האט אויך געזוכט צו טון א שידוך דערביי האט ער זיין אקציע געפיהרט אנגרא: ער האט געגעבען אנאנסען אויף אלע שידוך-אנאנסען אין די צייטונגען און אזוי ווי ער איז פיל פון די מיידלעך, וואס זוכען צו טון א שידוך געפעלען געווארען, איז איהם געלונגען ביי זיי אויסצונארען גרעסערע בעד-טראגען אויף „איינצוארדנען א דירה" א. ד. גל. פאשקאווסקי איז ארעסטירט.

אז ער הייסט קאן — קאן ער...
והא ראיה: ער איז געווען א ריכטיגער פעקעל-נעהמער, און איצט איז ער אריינגעפאלען אין פעקעל

שוין א לענגערע צייט, ווי ס'ווירערהאלען אין לאדז פאלען, ווען מ'נארט אויס ביי טרעגער פעקלעך סחורה, וועלכע זיי טראגען אפ אין עקס-פעריציע-געשעפטען.

די פראצעדור פלעגט געוועהנליך פארקומען אויף פאלגענדען אופן: צום טרעגער, וואס פלעגט טראגען א פעקעל סחורה אין אנ'עקספעריציע-גע-שעפט, פלעגט צוקומען אנ'עלעגאנט-געקליידעטער יונגערמאן און מיט'ן אויסרייד, אז מ'קען איצט אין לאגער נישט אריינלאזען קיין פרעמדע מענשען, אדער עפעס עהנליכעס, פלעגט ער אפנעהמען ביים טרעגער די סחורה, קוויטירען דעם בעגלייט-שיין ביים טרעגער מיט א שטעמפעל, און זיינע „ארבייטער" פלעגען די סחורה אפטראגען אין לאגער.

די אויספארשונגס - פאליציי האט פעסטגע-שטעלט, אז אין א רייה פאלען האט מען געהאט צו טון מיט'ן זעלבען ראפינירטען שווינדלער.

נעכטען איז דער פאליציי צופעליג געלונגען צו ענטדעקען די גאנצע באנדע שווינדלער. דערביי איז געמאכט געווארען א סענסאציאנעלע ענטדעקונג אז בראש פון דער באנדע איז געשטאנען א גע-וועזענער סטודענט פון קראקאווער אוניווערזיטעט, א געוויסער יוליאן קאן. דער דאזיגער קאן האט הינ-טער זיך שוין א רייכע קרימינעלע פערגאנגענהייט. מיט עטליכע יאהר צוריק האט ער אין אוניווערזיטעט געגנבעט זיינעם א פראפעסארס א פעלץ, און איינ-גע געגענשטענדען ב ייזיין קאלעגע. דאס געריכט האט איהם דאן פערמשפט אויף 5 יאהר טורמע, און ער איז אפגעזעסען העכער 3 יאהר. נאך דער אמנעסטיע, איז ער בעפרייט געווארען, און האט אנגעהויבען זיין טעטיגקייט אין לאדז. זיינע שותפים, וועלכע פלעגען פיגורירען אלס „ארבייטער", זענען געווען יוסל בורנשטיין, אהרן וויינמאן און משה הייליקמאן.

די אויסגענארטע זאכען פלעגען זיי פערקויפען ביי א בעקאנטער פאסערין לאה ראזענפערל (קר לינסקי 18), וואס איהר מאן און זוהן זיצען איצט אין טורמע, לויט אנ'אורטייל פון געריכט פאר גנבה.

בעת א רעוויזיע האט מען ביי ראזענפערל גע-פונען א טייל פון די לעצטענס אויסגענארטע זאכען. ביי קאן האט מע געפינען א צעהנדליק פאלשע שטעמפלען פון פערשידענע לאדזער פירמעס.

אלע שווינדלער זענען ארעסטירט.

די פרעסט אין לאנד
האבען געהאט צושטערט די טעלעפאנישע און טעלעגראפישע קאמוניקאציע מיט לאדז.

(—) די שטארקע פרעסט, וועלכע דויערען שוין א פאר וואכען האבען לעצטענס נאכגעלאזט.

אין לאדז איז די טעמפעראטור נעכטען אינ-דערפריה געווען 0 פארנאכט 6—4 גראד.

דער ווינטער איז איבערהויפט אין גאנץ פוילען נישט קיין איינהייטליכער. אין איינינע ערטער איז אנ'אומגעוועהנליכע קעלט, און די אנדערע — אומ-געוועהנליך ווארעם.

לאדז איז אין משך פונ'ם עהערנעכטיגען און נעכטיגען טאג געווע ןאפגעשניטען פון דער גאנצער וועלט. די צווישען-שטעטישע טעלעפאנען און דער טעלעגראף זענען געווען נישט טעטיג.

עהערנעכטען ביינאכט איז צווישען ווארשא און לאדז אין דער ריכטונג פון צפון-מזרח, דורכגע-גאנגען א שטורם, וועלכער האט אויסגעריסען א סך טעלעפאן סלופעס, גלייכצייטיג האט זיך, צוליב דעם, וואס עס האט אפגעלאזט דער פראסט — געבילדעט א גליטש-אייז די טעלעפאנישע און טעלעגראפען-דראטען זענען בעשווערט געווארען פונ'ם אייז, און א סך זענען דעריבער איבערגעריסען געווארען פון דער שווערקייט.

נעכטען ערשט האט זיך איינגעגעבען איינצו-שטעלען פערבינדונגען מיט איניגע קלענערע שטעט. מיט ווארשע איז ד יפערבינדונג ענטשטאנען ערשט נאכמיטאג.

*

עס איז כדאי צו בעמערקען אז כמעט אלע ראדיא אנטענעס זענען אויך בעשעדיגט געווארען.

צוליב דעם וואס עס איז נישט געווען קיין ריכטיגע פערבינדונג זענען נישט פינקטליך מיט א גרויסער פערשפעטיגונג אנגעקומען קיין לאדז די צוגען פון ווארשא.

*

(ה) די לעצטע וועטערען האבען געמאכט פיל שאדענס אין די טעלעפאנען און טעלעגראפען, 1000 טעלעפאנישע אפאראטען אין לאדז זענען בעשעדיגט, די טעלעפאנישע פערבינדונג וועט ערשט נארמאל קענען צוריקגעשטעלט ווערען אין 8 טעג ארום.

דער מארק אויף קאראלעוו,

(מ) פון 1. יאנואר איז געעפענט געווארען דער נייער מארק אויף קאראלעווי נעבען ווילענסקא גאס.

גרויסע שרפה אין א דארף.

(2) נעכטען אין דער פריה איז אין דארף טום, הינטער לענטשיץ אויסגעבראכען א גרייסע שרפה, וועלכע האט מיטאמאל ארומגעכאפט עטלי-כע לאנד-ווירטשאפטען.

דאס פייער האט געבושעוועט מיט א מורא'-דיגער קראפט, און די פייערלעשער איז אויסגע-קומען נאר צו פערהיטען, אז דאס פייער זאל זיך נישט ווייטער פערשפרייטען.

אין רעזולטאט פון דער שרפה, זענען אפ-געברענט געווארען 3 ווירטשאפטען. דער שאדען איז זעהר גרויס.

בעת דער רעטונגס-אקציע זענען אפגעבריהט געווארען די פייערלעשער יוזעף מארטשיניאק און יאן קארנא. די פצרוואונדעטע פייערלעשער זענען אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל קיין לענטשיץ.

יודישער קאמער-טעאטער
לייטונג: מ. בראדערזאן.
היינט, דינסטאג,
7.45 און 10 א זייגער אוונט
„ארט"
זאכאדניא 43
2 פארשטעלונגען לטובת „השומר הצעיר"
א ספעציעל פראגראם פון 10 בעסטע
„ארט"-שלאגערס
געוויערס אין די פראגראמען.
די קליינע צאהל איבערגעבליבענע בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע פון טעא ער.

די לאגע אין לאדזער האנדעל.

דער סעזאן האט אפגענארט. — די קעלטען האבען קנאפ געהאלפען — און ... איז דערווייל ווייטער קאלט..

די האפנונגען וועלכע די סוחרים־וועלט האט געלעגט אויף דעם מסחר מיט טעקסטיל־סחורות אין יאנואר זענען נישט דערפילט געווארען. הגם ס'זענען אנגעקומען פרעסט, האבען זיי נישט גע־קענט שוין פיל ראטעווען די סיטואציע. פיל פון די סוחרים האבען נאך אין נאוועמבער און אין דעצעמבער געשיקט הזרה די פעקלעך, וועלכע זיי האבען גענומען פריהער רעכענענדיג אויף א פריהען און שטארקען ווינטער. דערווייל זענען שוין געווען נאהענט די צאהלונגס־טערמינען, און אזוי ווי דער פריזון איז געווען שוואך, האט מען זיך געוואלט מקדים זיין, שפעטער ווען ס'זענען אנגעקומען די פרעסט, האט מען ווידער געקויפט ווינטער־סחורות, בפרט טריקאטאזשען א. אנד. אבער די אלגעמיינע לאגע האט עס שוין נישט געענדערט.

דער סעזאן האט זיך אנגערוקט צו ענדע, און ס'האלט שוין ביים איבערגאנג צום פריהלינגס־ אויך זומער־סעזאן. איז די לאגע אין מסחר גע־ווארען א ביסעל לייכטער.

קיין זומער־סחורות קויפט מען נאך נישט, הגם פיל פון די אינדוסטריעלער האבען שוין פערטיג זייערע קאלעקציעס.

קיין וואהלענע סחורות האט מען אין די לעצטע וואכען איבערהויפט נישט געקויפט. דאס איז א נאר־מאלע ערשיינונג, וואס חזרט זיך איבער אלע יאהר אין דער צייט.

ווי ס'וועט זיך אויסשטעלען דער נייער סעזאן איז נאך שווער איצט פעסטצושטעלען. די פאדערונג אויף וואהלענע סחורות אינ'ם פערגאנגענעם יאהר איז געווען א גאנץ שטארקע, און די לאגערען זענען ביי די פאבריקאנטען אויסגעלייזיגט, אבער די צאה־לונגס־פעהיגקייט פון די סוחרים אין דער בראנזשע, וואס איז אלעמאל געווען זעהר א גוטע, איז לעצטענס אפגעשוואכט געווארען און ס'קומען אן אלץ מעהר פראטעסטען. לעצטענס קומען אן פראטעסטען נישט נאר פון ווארשא און גאליציען, נאר אפילו פון פויזען, וואס האט זיך גערעכענט פאר דעם סאליד־סטען ראיאן, ס'איז דעריבער צווייפעלהאפט, אויב היי־יאהר וועלען די פאבריקאנטען ערטיילען אזוי לייכט קרעדיטען, ווי זיי האבען עס געטון ביז אהער. אגב וועט דאס שאפען פון א קארטעל (אפילו די בלויזע פארבערייטונגען און פערהאנדלונגען װעגען קארטעל) ווירקען אויף דער פראדוקציע פון די טערמינען.

דער ראזיגער אומשטאנד וועט אין א געוויסער מאס האמעווען די טראנזאקציעס, ווייל די סוחרים האבען שוין „פערנומען" די ראטעס, אויסשטעלענדיג וועקסלען פריהער אויף לענגערע טערמינען. דערפאר קען מען רעכענען, אז ערשט סוף חודש אדער אנ־הויב פעברואר וועט זיך אנהויבען די בעוועגונג אויפ'ן היגען מארק.

די פרייזען זענען אין אלגעמיין די זעלבע, וואס פאראיאהרען.

אויך האט זיך נישט געענדערט די לאגע מיט בוימוואהל־גארן. הגם רויה־בוימוואהל איז אויף דער אינטערנאציאנאלער בערזע לעצטענס געשטיגען, זע־נען די פרייזען פון בוימוואהל־גארן ביי אונז פערב־ליבען אונפערענדערט.

דער קארטעל איז נאך נישט געשאפען געווארען און די איבערפראדוקציע איז נישט געקירצט געווא־רען; די פרייזען זענען געבליבען די זעלבע. אלס רעקורס ווערען גענומען 6 חדשימדיגע וועקסלען.

די ארץ־ישראל־דעלעגאציע פון „קרן־קימת" אין לאדז.

גרויסע יוגענד־פערזאמלונגען, אויפנאהמען אין דער פרויען־ארגאניזאציע „ו. י. ז. א.", בעזוכען אין די שוהלען אײנשרײבונגען אין גאלדענעם בוך.

אונזער שטאט איז די לעצטע טעג געשטאנען אונטער'ן צייכען פון אן'אינטענסיווער אויפקלערונגס־ארבייט פאר'ן געדאנק פון אויסלייזען דעם באדען אין ארץ ישראל דורך דעם „קרן קימת". די דאזיגע ארבייט איז אדורכגעפיהרט געווארען אין צוזאמענ־האנג מיט'ן ווייליען פון דער ארץ ישראל דעלעגאציע אין לאדז.

אין משך פון דער פאריגער וואך זענען איינגע־ארדענט געווארען א גאנצע רייהע פערזאמלונגען ספעציעל צווישען דער יוגענד. די פערזאמלונגען אין די ארגאניזאציעס „השומר הצעיר", „ירדניה" („הרצליה"), „גורדוניה", „החלוץ המרכזי", „החלוץ" „צעירי מזרחי" א. א. מיט דער בעטייליגונג פון די מיטגליד"ר פון דער א"י־דעלעגאציע, זענען אדורך מיט א גרויסען ערפאלג און האבען ארויסגעבראכט א בעזונדערען ענטוזיאזם פאר דעם געדאנק פון גאולת־הארץ און מען האט געקענט נאך אמאל פעסטשטעלען, אז די גאנצע נאציאנאלע־יוגענד איז דורכגעדרונגען מיט די גרויסע אידעאלען, וועלכע זענען דער לייט־מאטיוו פון דעם פאפולערען פאלקס־פאנד, די גאנצע יוגענד, האט זיך טאקע באלד אפ־געריפען אויף דעם אפעל פון די ארץ ישראל דעלע־גאטען און זיך געשטעלט צו דער דיספאזיציע פון דער לייטונג פון קרן קימת.

א ספעציעלע אויפנאמע איז איינגעארדענט געווארען פאר דער א"י־דעלעגאציע אין דער פרויען־ארגאניזאציע „ו.י.ז.א.", וואו דער העברעאישער שריפטשטעלער ה' נתן ביסטריצקי האט געהאלטען א בעגייסטערטע רעדע אויף ד. ט. „די יודישע פרוי אין אונזער נייע לעגענדע". דער רעדנער האט אנגעוויזען אויף דער גרויסער ראלע, וואס די יודישע פרוי ראטף שפילען אין דער אויפלעבונגס־בעוועגונג פון יודישען פאלק און גערופען די אנ־וועזענדע פרויען צו א איבערגעגעבענער ארבייט לטובת ק"ם פאנד, וועלכע לייזט אויס דעם באדען אין ארץ ישראל.

א בעזונדערען אינטערעס האבען ארויסגערופען די בעזוכען פון די ארץ־ישראל־דעלעגאטען אין די געזעלשאפטליכע און פריוואטע יודיש־נאציאנאלע מיט־טעל־ און פאלקס־שולען. די חשוב'ע געסט זענען אומעטום אויפגענומען געווארען מיט גרויס ענטוזי־יאזם דורך דער לעהרערשאפט און די קינדער.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן ווייליען פון דער ארץ ישראל דעלעגאציע אין אונזער שטאט האט זיך אויך אנגעהויבען א ספעציעלע אקציע פאר איינשרייבונגען אין גאלדענעם בוך פון „קרן קימת". א גאנצע רייהע פון אינסטיטוציעס און אויך ענצעלנע פערזאנען האבען שוין געמאלדען, אז זיי האבען בעשלאסען אלס אויסדרוק פון דאנקבארקייט פאר די אונגעהויערע לייסטונגען פון „קרן קימת", איינצושרייבען זיך אין „ספר הזהב" און מיטהעלפען דערמיט צו רעאלי־זירען די גרויסע אויפגאבען פונ'ם יודישען נאצ־יאנאל־פאנד.

צוויי זעלבסטמארדן.

(וו) די איינוואוינער פון הויז אויף קאמיענא גאס 6 זענען אויפגעטרייסלט געווארען פון א שרעקליכען זעלבסטמארד, וועלכער האט דארט פאסירט. דער לאקאטאר פון דעם דערמאהנטען הויז, דער 37-יעהריגער אסקאר ראיהאט מיט'ן צוועק צו בעגעהען זעלבסטמארד, זיך אריינגע־שטאכען א קיכען־מעסער אין הארץ. די פאגאטא־וויע האט דעם זעלבסטמערדער אפגעפיהרט אין שפיטאל.

*

(2) מיט עטליכע טעג צוריק איז געקומען קיין לאדז פון דער פראווינץ די 28-יעהריגע סטאניסלאווא בארקא, וועלכע איז צוגענומען גע־ווארען אלס דינסטמיידעל צו אברהם פרענקעל אויף קאנסטאנטינער 38.

שבת ביינאכט האט בארקא מיט'ן צוועק צו בעגעהען זעלבסטמארד אויפגעדרעהט די גאז־רעהרלעך, און זיך געלעגט שלאפען.

אין דער פריה האט מען זי געפונען א טויטע, פער'סמ'ט דורך גאז. דער ראקטאר פון דער פאגאטאוויע האט נאר קאנסטאטירט דעם טויט.

Dr. Z. Rakowski
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81

פילהארמאניע־זאל
20 נארוטאוויטשא 20

זונטאג, דעם 20-טען יאנואר, 9 א זייגער אין אווענד קומט פאר אין פילהארמאניע־זאל א

גראנדיעזער קאנצערט

פון די בעריהמטע זאמלער, פערשפרייטער און אונ־פערגלייכליכע אויספיהרער פון יודישען פאלקס־ליד

זמרה זעליגפעלד און מ. קיפניס

אין זייער נייעם פראגראם געהען אריין פון די אריגינעלסטע הארציגע יודישע לידער:
ראמאנטישע, לירישע, ביבלישע, חסיד'ישע, רעליגיעזע, גאסען־לידער, פאמיליען־לידער, כאראקטער־לידער, פאלקס־פאראדיען און פאלקס־וויץ
פון פערשידענעם אינהאלט און כאראקטער.

בילעטען שוין צו בעקימען אין קאסע פון פילהארמאניע.

פאלקס־אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

היינט, דינסטאג, 8 א זייגער אין אווענד קומט פאר אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4)

א פארלעזונג פון ה' יוסף זאנדער (אין דער פוילי־שער שפראך)

א.ד.ט. „פון בערלינער קאנגרעס ביז דער וועלט־מלחמה" (1878–1914). איינגאנג פריי!

די פרעסע־אקאדעמיע אין פילהארמאניע.

די פרעסע־אקאדעמיע, וואס איז פארגעקומען שבת, דעם 12-טען אין פילהארמאניע לכבוד דעם 10-יעהריגען יובל פון דער לעגאלער עקזיסטענץ פון דער יודישער ארבייטער־פרעסע אין פוילען האט צוגעצויגען א גרויסען ארבייטער־עולם.

מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען די ה"ה ראטמאן, בוקסבוים (ווארשא), דאזאר ציטרינאווסקי און סטאליארסקי.

ס'האט זעהר געלונגען רעציטירט דער אר־טיסט פון „ארט" ה' נעלקען, ווען דער פער־זאמעלטער עולם האט הארציג געדאנקט מיט לאנגדויערנדע אפלאדיסמענטען.

די אקאדעמיע האט ביי א געהויבענער שטי־מונג געשלאסען דאזאר עדעלמאן.

פראבלעמען פון דערלייזונג ביי פרצ'ן און ביי לייוויק'ן.

א. ד. ט. האט דער יונגער דיכטער בערש־לינג געהאלטען א פארלעזונג פרייטאג, דעם 11 ד. ה. אין זאל פון געזעלשאפט אווענד־קורסען פאר ארבייטער (זגערזשער 17).

די פארלעזונג האט צוגעצויגען א גרויסען עולם. דער זעהר אינהאלטרייכער רעפעראט פון יונגען דיכטער האט איבערגעלאזט א גוטען איינ־דרוק אויף די צוהערער.

כדאי צו אונטערשטרייכען, אז די „געזעל־שאפט אווענד־קורסען פאר ארבייטער" פיהרט לעצטענס אן'אינטענסיווע און רעגעלמעסיגע קול־טור ארבייט, וועלכע איז בעזונדערס ווערט צו בעגריסען, ווייל זי ווערט געפיהרט אין צענטער פון באלוט.

טרויער־אקאדעמיע נאך י. סקראבעק.

אין יאנואר חודש ד. י. פאלט אויס דער 6 יאהרצייט נאכ'ן היגען פערשטארבענעם פ"צ־פיה־רער און פארזיצער פון נאדעל־ארבייטער־פעראיין י. סקראבעק.

דער בעקליידונגס־ארבייטער־פעראיין (לאגעוו־ניצקא 4) האט צוליב דעם איינגעארדענט אין איי־גענעם לאקאל א טרויער־אקאדעמיע, צו וועלכער ס'איז געקומען א גרויסער עולם נאדעל־ארבייטער פריינד און פערעהרער פון פערשטארבענעם.

מיט רעדעס וועגען לעבען פון סקראבעק'ן און זיין טעטיגקייט זענען ארויסגעטרעטען די ה"ה ראטמאן שאפירא, מאנעלאק, שיין און לאווענדע. מיט רעציטאציעס זענען ארויסגעטרעטען די מיט־גלידער פון דער „ארבייטער־ביהנע" יאגא און שווארצבערג.

Dr. Rachela Lewi
פאנסקא 24, טעל. 42-72
צוריקגעקעהרט
אויפנאהם־שעה'ן פון האלב 3 ביז 4 נאכמיטאג.

בריף אין רעדאקציע.

חשוב'ע רעדאקציע! ערלויבט מיר אין אייער פיל־געלייענטער צייטונג אפצודרוקען פאלגענדע אויפקלערונג:

היות ווי מיין שייכות צום בית־הכנסת „באר מרים" און בית־המדרש „בית יעקב" אויף נייע זארזשעווסקא 18 ווערט פאלש אויסגעטייטשט, וויל איך דא קלאהר מאכען אט־וואס:

1) דעם פלאץ פאר'ן בנין פון דער שוהל האט געשענקט יעקב שטיין. איך געהער צום קא־מיטעט, וואס האט זיך אונטערגענומען די גרינדונג צו לייטען און צו פערפולקאמען.

2) מיט דער אקציע פון איבערבויען די פאבריקס־געביידע אויף א מקום־קדוש פיהרט אן דער גבאי־ראשון ר' משה גאלדהערץ און די קליי־נע בייטראגען, וואס פליסען אריין יעדע וואך פון די מיתפללים זענען בתורת הלואה, וואס עס וועט זיי אראפגערעכענט ווערען פון שוהל־געלד אדער ביים קויפען א שטאט.

3) דער בנין פון „תלמוד־תורה ומלאכה" איז א גאנץ בעזונדערע אקציע, אין וועלכע עס איז אויך אין אן'אנזעהעוודיגער מאס בעטייליגט ה' שטיין, וועלכער האט געשענקט דערויף א פלאץ נעבען בית־הכנסת.

מיט כבוד
מאיר פלאצקער.

אין „ארט"

2 פארשטעלונגען לטובת „השומר הצעיר".

היינט שפילט דער „ארט" 2 מאל (7.45 און 10 אין אווענד) לטובת דעם „השומר הצעיר".

עס ווערט געגעבען א רייהע שלאגער־נומערן פון פערשידענע פראגראמען.

*

די פרעמיערע פון דעם נייעם, 12 פראגראם — קומט פאר פרייטאג.

מעלדונג.

אכטונג, פריזיער־ארבייטער!

מיטוואך, דעם 16 יאנואר, פינקטליך 8 אין אווענד קומט פאר א אלגעמיינע פערזאמלונג אין לאקאל פון פעראיין ווסכאדניא 68-70, מיט פאל־גענדער טאג־ארדנונג: 1) וועגען די ווייטערדיגע פונקטען פון דער פאדערונג צו די מייסטערס. 2) דער ווייטערדיגער קאמף פאר'ן 8-שעה'דיגען ארבייטס־טאג און זונטאג־רוה.

די פערוואלטונג.

3780

Dr. med. A. Uryson
אינערליכע קראנקהייטען
ספעציעל מאגען, דארם און לעבער־קראנקהייטען
קאנסטאנטינער 20, טעל. 35-85
נעמט אן פון 3 ביז 5 א זייגער נאכמיטאג.

זמרה זעליגפעלד און מ. קיפניס אין לאדז.

דעם קומענדיגען זונטאג אין אווענד קומט פאר אין פילהארמאניע־זאל (נארוטאוויטשא 20) א גראנדיעזער קאנצערט מיט'ן אנטייל פון די בעריהמטע פאלקס־זינגערינס זמרה זעליגפעלד און מ. קיפניס.

די אויבענדערמאנטע קינסטלער האבען א שם אין דער קינסטלערישער וועלט און זייערע קאנצערטען ציהען צו אומעטום ריזיגע מאסען בעזוכער.

אין דעם איצטיגען פראגראם וועלען די קינ־סטלער אויפפיהרען א גאנצע רייהע פון ראמאנטי־שע, לירישע, ביבלישע, חסידישע, רעליגיעזע, גאסען־לידער, פאמיליען־לידער, כאראקטער־לידער. פאלקס־פאראדיען און פאלקס־וויץ.

פון פאלקס־אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

היינט, דינסטאג, 8 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צע־געלניאנא 4). א פארלעזונג אין דער פוילישער שפראך פון ה' יוסף זאנדער אויף ד. ט.: „פון בערלינער קאנגרעס ביז דער וועלט־מלחמה" (1878–1914). דער איינגאנג צו דער פארלעזונג איז פריי.

גלייכע פרויען-רעכט אויף פּאַפּיר.

אַלע פויגלען פליהען, אָבער זיי זענען נישט גלייך און האָבען נישט קיין גלייכע רעכט.

האָבען פרויען גלייכע רעכט מיט די מענער? דער קלוגער לעזער וועט מיט אַ שמייכעל ענטפערען: אוודאי! עס איז דאָ אַ בפירוש'ער דין אין די געזעץ־ביכער, אין דער קאָנסטיטוציע, אַז מענער און פרויען האָבען כמעט אַלע איין רעכט.

אַ מעהר נאַאיווער וועט אַ ציה טון מיט אַנ'אַקסעל און אייך מאַכען אַ לענגערען פירוש דערויף: עס איז יאָ דאָ אַ געזעץ, עס שטעהט יאָ ערגעץ פערשריבען, אַז די פרויען האָבען געקריגען גלייכ־בערעכטיגונג מיט די מענער, אָבער קיין רעוואָלוציע און קיין ראַדיקאַלע ענדערונג איז דורכדעם נישט פאָרגעקומען, נישט אין דער געזעלשאַפט און נישט אינ'ם פריוואַטען לעבען פון די בירגער.

און אָט דער לעזער וועט מעהר גערעכט זיין.

אין ערגעץ אַ קינדער־מעשה'לע ווערט דער־צעהלט, אַז אַ גוטער קעניג האָט אַרויסגעגעבען אַ בעפעהל צו דעם אָדלער, אַז ער זאָל זיך מעהר נישט האַלטען פאַר קיין יחסן, ווייל זיינע, דעם קעניג'ס, טויבען און שעהנע פויגלען זענען פונקט אַזעלכע מיוחסים ווי ער, דער אָדלער, זאָל דערום דער אָדלער פון איצט אָן געדענקען, אַז אַלע פויגלען, וואָס פליהען, און בפרט דעם קעניג'ס, זענען אַלע גלייך. נישטאָ קיין אונטערשייד פון גבורה, שעהנקייט, מין אָדער סאָרט. אַלע זענען גלייך.

אַזוי האָט גע'פּסק'ענט דער קעניג, און דעם קעניג'ס וואָרט איז דאָך זיכער אַ געזעץ.

אויף דעם סמך פון דעם קעניג'ס וואָרט, אויף דעם קעניג'ס בעפעהל, האָבען די דינער אויפגע־שלאָסען אַלע טויבען־שלאַגען און אַלע פויגעל־שטיבלעך און אַרויסגעלאָזט די טויבען און די שעהנע פויגלען אין וואַלד אַריין, וואו עס האָבען זיך אויפגע־האַלטען ריזיגע מחנות אָדלערס און אַנדערע רויב־פויגעל, וואָס האָבען אַרויסגעקוקט אויף טייבעלעך און שעהנע פויגעל.

די צאָהל פון דעם קעניג'ס טייבעלעך איז געווען עטליכע הונדערט, ווען מען האָט זיי אַרויס־געלאָזט אין וואַלד אַריין, אָבער צוריקגעקומען זענען קוים אַ פופציג שטיק. די איבעריגע זענען געפאַלען קרבנות פון די וואַלד־פויגעל און די אָדלערס. דעם קעניג'ס וואָרט האָט זיי נישט אָפּגעשראָקען; די רויב־פויגלען האָבען זיך צו זיין בעפעהל נישט צו־געהערט.

מיט דעם וואָס דער קעניג האָט זיינע טויבען געגעבען גלייכע רעכט מיט די אָדלערס, האָט ער זיי קיין שום טובה נישט געטון; די טויב בלייבט אַ טויב אַפילו ווען מען זאָגט איהר אָן מיט'ן שאַרפסטען וואָרט, אַז זי איז געוואָרען אַנ'אָדלער און דאַרף פאַר אַ רויב־פויגעל נישט מורא האָבען.

אויב די טויב אַליין קאָן זיך נישט אויסגלייכען מיט'ן אָדלער, וועט יעדער בעפעהל קלינגען נאַריש, קינדיש. דער קעניג וועט אויסגעלאַכט ווערען פאַר זיין נאַרישקייט און זיין געזעץ וועט געבראָכען ווערען.

די פרוי איז גלייכבערעכטיגט פונקט ווי ייענע טויבען פון דער קינדער־מעשה'לע.

דאָס ערגסטע דערביי איז, וואָס זי אַליין פרובט נאָרנישט זיין אַנדערש און וויל נישט זיין אַנדערש.

קומט צו ואונז אַ פרוי אָנקלאָגען דעם מאַן: זי האָט מיט איהם אָפּגעלעבט צוואַנציג יאָהר, האָט שוין מיט איהם אַנ'אייניקעל. איצט וויל ער זיך מיט איהר צעגעהן. זאָל ער זי פערזאָרגען, וועט זי איהם פריילאָזען; זאָל ער איהר אָפּגעבען זיינע שבירות, וועט זי איינוויליגען צו אַ גט. מיר שטעלען זיך אויף דער פרוי'ס צד. זי איז די שוואַכערע און דאַרף בעשיצט ווערען. דערקלערען מיר דעם מאַן, אַז ער דאַרף זיך פערגלייכען מיט דער פרוי, איידער ער פערלאָזט זי. און אויפ'ן פלאַץ ראַכט זיך אונז, אַז די פרוי איז נאָך גוט און וואויל, וואָס זי בע־שטעהט אָפּצולאָזען דעם מאַן פאַר אַ געוויסער סומע, מיט וועלכער זי וועט קאָנען זיין פערזאָרגט. נישט מעה רווי רעכט — רעכענען מיר — אַז דער מאַן, וואָס האָט אָפּגעלעבט מיט אַ פרוי צוואַנציג יאָהר, זאָל זי פערזאָרגען.

אָבער דער מאַן לאַכט אונז אין פנים אַריין: „איהר! איהר! איהר פסק'ענט אויך אַזוי? אַזאַ פסק דין האָב איך דאָך געקאָנט קריגען ביים רב, ביים ריכטער. איך בין דאָך געקומען צו אייך מיט מיין ווייב, ווייל איך האָב געוואוסט, אַז די צייטונג אייערע איז פאַר פרויען־רעכט, פאַר גלייכבערעכטי־גונג. מיט וואָס־זשע פאַר אַ רעכט הייסט איהר מיר פערזאָרגען די פרוי נאָכדעם ווי מיר צוגעהען זיך? אָט — זאָגט ער — לאָמיר אָנכאַפּען, אַז איך גט זיך מיט מיין ווייב און דערנאָך יאַזעט זיך אַ מיליאָנער, פערליבט זיך אין איהר און האָט מיט איהר חתונה. וואָס־זשע וואָלט איהר גע'זאָגט, ווען איך קום צ'איהר און הייס זיך געבען אַ חלק פון דעם, וואָס איהר מאַן דער מיליאָנער האָט איהר גענעבען? און פאַרוואָס זאָל איך זיך נישט הייסען געבען קיין חלק? מיר זענען היינט גלייכבערעכטיגט! אויב מיין ווייב קאָן פון מיר פאָדערען געלד דערפאַר, וואָס זי האָט אַ־מאָל, געלעבט מיט מיר מעג איך דאָך זיך הייסען בעצאָהלען דערפאַר, וואָס איך האָב אַמאָל גע־לעבט מיט איהר — גלייכבערעכטיגונג"!

אָבער עס האָט נישט געהאָלפען. אין האַרצען האָבען מיר אפשר געפיהלט, אַז דער מאַן איז נישט אומגערעכט, אָבער גע'פּסק'ענט האָבען מיר גלייך מיט'ן רב און גלייך מיט'ן ריכטער. דער ריכטער ווייס דאָך אויך, אַז עס איז דאָ אַ געזעץ, וואָס גיט די פרויען די זעלבע רעכט ווי די מענער, פונדעסט־וועגען ווייס ער אָבער אויך, אַז זי איז שוואַכער, און דאָס גע'עץ וועט אָפּט מוחל זיין דעם שוואַכע־רע, אַפילו ווען ער איז נישט גאָר גערעכט; אַלע־מאָל וועט זיך עס שטעלען אויף זייט זייט, פערטיי־דיגען איהם און איהם בעשיצען.

אָט געהט אויס אין אַלע באַהנען, אין אַלע טראַמוואַיען און איהר וועט זעהען, אַז די פרוי פער־נעמט אַלע מאָל אַ מאַנ'ס אָרט און ווערט איהם אַפילו קיין דאַנק דערפאַר נישט זאָגען, ווייל זי רעכנט, אַז ער, דער מאַן, דער שטאַרקערער, דאַרף איהר אָפּטרעטען דאָס אָרט זיינס. ער דאַרף, ער איז מחויב, אַפילו ווען ער האָט דערצו קיין חשק נישט; און פאַר אַ חוב, פאַר אַ מוז, דאַרף מען קיין דאַנק נישט געבען. דיזעלבע פרוי ווייס, אַז ערגעץ איז דאָ אַ געזעץ, וואָס מאַכט זי פאַר אוים מיוחסת, פאַר אוים שוואַכע. אָבער הלמאי האָט יענער קעניג גלייך געמאַכט אויפ'ן פּאַפּיר די טייבעלעך? — דאָס געזעץ אויפ'ן פּאַפּיר קאָן קיינעם קיין נוצען נישט ברענגען, אויב יענער קאָן זיך מיט'ן אָנגעשריבענעם געזעץ נישט בענוצען. פונקט ווי דעם קעניג'ס וואָרט האָט נישט שוואַכער געמאַכט דעם אָדלער, אַזוי האָט עס נישט שטאַרקער געמאַכט די טויב.

ח.

Dr. med. STUPEL
.12 Szkolna 12.
ספּעציעליסט פאַר הויט־, האָר און ווענערישע קראַנקהייטען, מאַגען־שוועכע, לישאַי און רעק, רענטגען־שטראַהלען און קוואַרץ־ליכט, עלעקטרא־טעראַפּיע.
נעהמט אָן פון 6 ביז 9 אין אָוונד.

Dr. med. I. WAJNBERG
CEGIELNIANA 47, tel. 26-02
אינערליכע קראַנקהייטען. ספּעציעל פאַר לונגען־און האַרץ־קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען און קינסטליכע העהען־זון. אין דערהיים פון 3—5 נאָכמיטאָג
צוריקגעקעהרט.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען.
פּעטריקאָווער 10, טעל. 31-86
נעהמט אָן פון 8—9½ פריה און פון 3½—4½ נאָכמ.

אַ געשפּרעך מיט געאָרג בערנהאַרד דעם שעף־רעדאַקטאָר

פון דער גרויסער דייטשער „פאָס'שע צייטונג"

(ענדע פון 3־טען זייט)

ג. ב. אַרויס פון דעם שטאַנדפּונקט, אַז אויב מען וויל פערשפּרייטען שלום אויף דער וועלט, דאַרף מען קודם כל מאַכען שלום ביי זיך. עס בּזוען אויפהערען יערענפאַלס, פיל אָפּגעשוואַכט ווער־רען, די קאַמפען צווישען יודען געגען אויפבוי פון ארץ־ישראל. אָבער אויך פון די ציוניסטען וואָלט איך פערלאַנגט צו בעקעמפען וועניגער זייערע געגנער. איך בין אַ מיטגליד פון קרן־היסוד־קאָמיטעט אין דייטשלאַנד, איך האַלט, אַז דער אויפבוי פון ארץ־ישראל איז אַ זאַך פון גאַנצען יודישען פאָלק, און אַז ער דאַרף דורך אַלע יודען אונטערשטיצט ווערען. בעזונדערס איז דער אויפבוי פון ארץ־ישראל געוואָרען אַ רעאַלער פאַקט איצט, ווען דאָס לאַנד געפינט זיך אונטער דעם בריטישען מאַנ־דאַט. מיר, יודען, מוזען איצט ווירמען דער דאָזי־גער גרויסער זאַך די שטאַרקסטע אויפמערקזאַם־קייט און אָנשטרענגען פאַר איהר אַלע כּוחות. מען טאָר חלילה נישט פערנאַכלעסינען די דאָזיגע גרויסע פאָלקס־אויפגאַבע, ווייל מען וועט דאָס אונז קיינמאָל נישט מוחל זיין. די גרויסע וועלט וועט דאָך נישט גלויבען, אַז אונזער אַרורכפאַל איז גע־שעהן צוליב'ן מאַנגעל אין געלד. מען זאָגט דאָך געוועהנליך, אַז יודען זענען זעהר רייך. מען וועט עס נאָר צושרייבען אונזערע אינערליכע רייבונגען און אונזער אונפעהיגקייט אויפצובויען אַנ'איינענע היים. דעריבער דאַרפען מיר פאַר דעם פּאַלעסטינאַ־אויפבוי אָנשטרענגען אַלע אונזערע כּוחות.

— איהר האָט זיכער זיך פעראינטערעסירט מיט דעם לעצטען בעשלוס פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, וועגען דער פערברייטערונג פון דער יודישער אַגענץ. ווי איז אייער שטעלונג צו דער פראַגע?

— יאָ, איך האַלט עס פאַר אַ גרויסען אויפטו. איך מיין נישט נאָר אין דעם זין, וואָס עס וועט לייכטער ווערען צו שאַפען מיטלען פאַר דעם אויפבוי פון א"י. וויכטיג איז דער דאָזיגער אויפטו דערפאַר וואָס עס ווערט טאַקע מאַניפעסטירט, אַז דער אויפ־בוי פון ארץ־ישראל איז באמת די זאַך פון גאַנצען יודענטום. און דערפרעהענד איז דאָס, וואָס — ווי איך הער — געלינגט עס דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע צוזוציהען אויך אַזעלכע, וואָס זע־נען נישט נאָר געשטאַנען ביז איצט ווייט פון דער ארץ־ישראל־אַרבייט, נאָר זענען אַפילו געווען אין געגנערישען לאַגער, דערמיט וועט כּל דער־גרייכט ווערען.

פ. ה.

די ליבע פראָווינץ

אַנ'אויסטערלישע מעשה מיט חליצה.

(ענדע).

— ס'טייטש, וואו איז דאָס געהערט געוואָרען, אַז אַ יוד אַ חסיד, אַ בעלוער, זאָל נאָכלויפען אין מקוה אַנ'אשה? מען טאָר דאָך נישט!

— אַז עס געהט אין לעבען, מעג מען! — האָט דער שוואָגער געענטפערט. און האָט אָנגעהויבען אויסטון די קאַפּאָטע.

האָט דאָך דאָס ווייבעל געזעהן, אַז עס האַלט שלעכט, אַז דער שוואָגער וועט פריהער זיך אונ־טערטונקען, און זי וועט דערפאַר מוזען בעצאָהלען מיט'ן לעבען, האָט זי נישט לאַנג געטראַכט און אין די קליידער אַריינגעשפּרונגען אין וואַסער. ווי אַ פייל פון בויגען איז דער שוואָגער, אין די שטריי־מעל און אין די הויזען און טלית־קטן, נאָכגעשפּרונ־גען. וואָרים וואָס טוט מען נישט אַ מענש, ווען עס איז אַ לעבענס־געפאַהר.

די גאַנצע געשיכטע האָט געדויערט אַ מינוט, אַזוי אַז עס איז געווען שווער צו וויסען, ווער ביי וועמען האָט אויסגעכאַפּט דאָס לעבען. און אפשר האָט נאָך קיינער נישט אויסגעכאַפּט, ווייל ביידע האָבען זיך אונטערגעטונקען גלייכצייטיג.

ר' העשקע דער בערער איז געבליבען מיט אַ נאָז. ביידע אויסגעבאָרענע, נאַסע, דורכ־געווייקטע, האָבען זיך אין די נאַסע קליידער גע־לאָזט אַ היים צו זיך, גליקליך דערפון, וואָס זיי האָבען אַזוי ענערגיש זיך געראַטעוועט דאָס לעבען. נאָר אויפ'ן וועג האָבען זיך ביידע פערקיהלט, קראַנק געוואָרען, און ביידע זענען זיי אין גרויס געפאַהר.

וואָס מיט די קראַנקע וועט ווערען, ווייס מען נישט. ווען מען זאָל וויסען גענוי ווער עס האָט זיך דער ערשטער אונטערגעטונקט און ווער דער צווייטער, וואָלט מען צום דאָקטאָר נישט געדאַרפט אָנקומען. וואָרים דער ערשטער מוז לעבען, און דער לעצטער מוז שטאַרבען, היינט וואָס־זשע קאָנען דאָ העלפען דאָקטוירים? נאָר מען ווייסט נישט, און די דאָקטוירים נעהמען צו די פאָר גילדען.

דערווייל האָט דאָס שטעטעל צונויפגערופען אַנ'אַסיפה און בעשלאָסען אָפּצוזאָגען ר' העשקע בערער פון דער שטעלע.

— אַ יוד, וואָס איז אַזאַ רוצח, וואָס וויל צוואַנציג גולדען פאַר געהן אין מקוה, ווי, להבדיל, אַ פּראָפעסאָר, און ברענגט יודען צו קרענק, טאָר מעהר קיין בערער נישט זיין. אַזוי זאָגען יודען.

„זאָ איין פינסטערניש", פערענדיגט דער קאָ־רעספּאָנדענט פון שטעטעל: „איזט איין שאַנדע פאַר דעם צוואַנציגסטען יאָהרהונדערט — שאַנד און שפּאָט"...

דער אפגעשמיסענער וויצע־פרעזעס.

„אויך ביי אונז הערשט פינסטערניש און פאַ־נאַטיזמוס". שרייבט אַ צווייטער קאָרעספּאָנדענט פון זיין שטעטעל, וועלכעס ער בעט נישט צו דער־מאָהנען, איך טו איהם צוליב און דערמאָהן נישט. דאָס איז אַ שטעטעל ש'ין נישט אין גאַליציען, און אַ מעשה איז זיך דאָרט פערלאָפען גאָר אַ וואַשנע. איהר מעגט עס הערען:

אין שטעטעל איז זיך צוזאַמענגעקומען די יונגענד און בעשלאָסען גרינדען אַ ביבליאָטעק, כדי מען זאָל זיין מיט ליטען גלייך, לייענען ביכלעך און ווערען אַביסעל קולטורעל, פערשטעהט זיך, אַז מען האָט זיך פריהער גוט אויסגעקריגט. וואָרים די לינקע האָבען געוואָלט, מען זאָל אַ נאָמען געבען די ביבליאָטעק אויף דעם נאָמען פון י. ל. פּרץ און ה' רעכטע האָבען געוואָלט, מען זאָל די ביב־ליאָטעק אַ נאָמען געבען אויף ד"ר הערצל, און די נישט־רעכטע און נישט־לינקע האָבען פערלאַנגט, אַז די ביבליאָטעק זאָל גאָר הייסען נאָך אַנ־סקין, און די האַלבע אָרטאָדאָקסען האָבען געוואָלט, מען זאָל די ביבליאָטעק אָנרופען אויפ'ן נאָמען פון אַ ציוניסטישען רב. איינער דעם אַנדערען האָט פאָר־געוואָרפען די שרעקליכסטע רייד. מ'האָט זיך גע־זאָגט: „רעאַקציע", „רויטער כוליגאַן", „פּראָפּאָר־ציע", „לוגאַטיקער", „עקסטאַז", „געמיינער האַריי־זאַנט", און נאָך אַזעלכע זידעל־ווערטער, ביז מען איז ענדליך דורכגעקומען מיט'ן נאָמען.

— וואו נעהמט מען געלד צו קויפען ביכער?

— איז ענטשטאַנען אַ פראַגע.

— טאַקע אַזוי, וואו נעהמט מען געלד?

— זאָל מען שטעלען אַ זאַך.

— וואָס?

— „שיינדעלע וויל חתונה האָבען!"

— ניין, דעם „דבוק"?

— בעסער דעם „משוגענעם אין שפּיטאָל"!

— בעסער מעטערלינק'ס „בלויער פויגעל"!

ווידער אַ רייסעריי, אַ געשריי, אַ געוואַלד, ווי־דער פאַרוואורפען, זידלערייען, ביז מען איז דורכ־געקומען וועגען אַ זאַך.

— ווער וועט שפּילען די ראָלען?

— איך וויל שפּילען דעם ליבהאָבער!

— און איך בין אַ הונט?

— דו וועסט שפּילען דעם אינטריגאַנט!

— ניין, דו וועסט שפּילען דעם אינטריגאַנט!

ענדליך איז געבליבען, אַז מען זאָל איינטיילען די ראָלען לויט יושר, ד. ה., ווער עס איז מעהר מיוחס, מעהר אָנגעזעהן, דער זאָל שפּילען אַ שעה־נערע ראָל. די קאַמע וויכטיגסטע ראָל האָט מען אַוועקגעגעבען דעם פאָרזיצענדער.

די רעפּעטיציעס האָבען זיך אָנגעהויבען. אין שטעטעל איז געווען פרעהליך. די טעג פון דער פאָר־שטעלונג האָבען זיך דערנעהנטערט. די אַרבייט איז געגאַנגען מיט'ן גאַנצען ברען. מען האָט גע־קויפט אַן עק פון אַ גע'פּגר'ט פערדעל, און מען האָט דערפון אויסגעאַרבייט בערדלעך, וואָנצעס און פּיאות. די מיידלעך, די אַקטריסעס, האָבען זיך געהאַלטען אין איין פאַרבען, שמירען, זינגען. פרו־מע יודען האָבען געקרעכצט, וואָס מען געהט איינ־פיהרען די טומאה אין שטעטעל. פרומע ווייבער האָ־בען געציטערט, מורא געהאַט, עס זאָל נישט קומען צו זינד און דערפאַר צו קראַנקהייטען. די יוגענד האָט שטאָלצירט, געקעמפט געגען דער פינסטערניש און דער רעאַקציע, וואָס ווילען נישט דערלאָזען צו ליכט און טעאַטער. אַלץ איז געווען גוט. נאָר אַז עס איז געקומען צו דער גענעראַל־רעפּעטיציע, האָט זיך מיטאַמאָל אויפגעהויבען דער הויפּט־ליבהאָבער און ערקלערט, אַז ער וועט נישט שפּילען די ראָל.

ווען אַ דונער פאַלט פּלוצלונג אַראָפּ, וואָלט עס נישט געמאַכט אַזאַ איינדרוק, ווי די דאָזיגע ערקלערונג.

— פאַרוואָס ווילסטו נישט שפּילען?

— ווייל... ווייל די מחותנת'טע מיינע וויל נישט.

— ס'טייטש?

— זי זאָגט, אַז עס פּאַסט איהר נישט, אַז איהר צוקונפטיגער איידים זאָל זיך מאַכען נאַריש און שפּילען „טריאַטער". אַ נישט וועט זי זאָגען דער טאָכטער, זי זאָל אָפּלאָזען מיט מיר דעם שידוך...

אַ טומעל, אַ געשריי, אַ גערודער. נאָר רעדט היינט, רעדט מאָרגען, אַז אַ מחותנת'טע שפּאַרט זיך איין און וויל נישט, קען קיין שום זאַך נישט העלפען. וואָרים ווער וועט זיך דאָס איינרייסען מיט אַ מחותנת'טע?

די פרומע יודען אין שטעטעל זענען שוין אַ־רומגעגאַנגען האָפּערדיג. זיי האָבען געזאָגט, אַז מען זעהט פון הימעל, אַז די טומאה זאָל זיך נישט אַריינכאַפּען אין שטעטעל. דאַגעגען, די אויפגע־קלערטע זענען געווען אויסער זיך:

— אַזאַ חרפה און אַ שאַנד, און נאָך פון וועמען ליידען? פון אַן איינציגעם פרעזעס, וואָס האָט געשלאָגען כפרה מיט דער קולטור צוליב אַ צוקונפ־טיגער שווינער?

מיטאַמאָל קומט צוגעהן דער וויצע־פאָרזיצער און זאָגט אַזוי:

— רבותי, איך בין גרייט צו שפּילען די ראָל, וואָס עס האָט געדאַרפט שפּילען דער פּרעזעס.

— הונדערט און צוואַנציג יאָהר זאָלסטו לע־בען! — האָבען די יונגעלייט און מיידלעך געוואונ־שען. — וועסט טון אַ גרויסע זאַך פאַר'ן פּראָגרעס און ציוויליזאַציע. די מענשהייט וועט עס דיר שטענ־דיג געדענקען.

— מענשהייט, שמענשהייט, — האָט דער „ווי־צע" געזאָגט. — איך פערלאַנג געלד דערפאַר. איך וויל, מען זאָל מיר בעצאָהלען, וועל איך שפּילען.

— ס'טייטש, ביסט דען אַנ'אַקטיאָר, וואָס דו ווילסט געלד?

— יאָך בין נאָך מעהר מיוחס פון אַנ'אַקטיאָר.

— אָבער אַנ'אייגענער וויצע־פּרעזעס זאָל נעהמען געלד ביי זיין געזעלשאַפט? אין סדום האָט מען דאָך אַזעלכעס נישט געהערט.

— אין סדום האָט מען נישט געמעגט הערען, און יאָך פערלאַנג.

— וויפיל ווילסטו?

— פופציג פּראָצענט פון דער גאַנצער הכנסה

— פון דער גאַנצער איינקונפט.

— אפשר פּוג'ם פערדינסט?

— ניין, נאָר פון דער הכנסה.

דאָ האָבען שוין די יונגעלייט מעהר נישט גע־קענט איבערטראָגען, אַ גרויסער כעס האָט זיי בעהערשט, אַנ'אויפרעגונג געגען די „פאָרזיצערס", וואָס, אַנשטאָט צו פערשפּרייטען ליכט אין שטע־טעל, פערשפּרייטען זיי נאָר פינסטערניש. האָט מען געכאַפּט דעם וויצע־פּרעזעס. מען האָט איהם אַוועק־געלייגט אויפ'ן טיש, וואו עס קומען פאָר די פער־זאַמלונגען, און מען האָט איהם אַזוי אָפּגעשמיסען, אַז זיינע קולות האָט מען געהערט פון רב ביז'ן בערער. נישט קיין פופציג פּראָצענט, — האָבען די שמייסער געזאָגט, — נאָר הונדערט וועסטו קריגען..

און זיי האָבען געהאַלטען וואָרט, עהרליך איהם אַריינגעלייגט, נאָך מיט אַ שמיצעל אַריבער.

איצט לויפט דער אָפּגעשמיסענער וויצע־פּרע־זעס אַרום צו די רבנים און פאָדערט גערעכטיגקייט. נאָר די רבנים קאָנען גאָרנישט מאַכען. וואָרים אַנ'עולם איז געווען אַ גרויסער, און יעדער שאַקעלט זיך אָפּ.

— יאַך נישט, — זאָגט יעדער, — יאַך וואָלט אַזאַ זאַך נישט געטון.

די פרומע יודען זענען גליקליך, אַ שטיק נע־זונג קומט זיי צו.

— אַזוי, — זאָגען זיי. — זאָל זיין דער סוף פון אַלע אַפּיקורסים, הולטאַיעס און גויעצעם, וואָס שפּילען „טריאַטער".

ג. ק—ר.

האַלבע יודען...

(ענדע פון 3-טער זייט).

פאָרם פון ציוניזם, עס איז אַ ציוניזם מיט דער גרויסער מיסיע.

און צו די דייטשען זאָגט ער, אַז ער איז אַ דייטש, זיינע אור-עלטערען זענען שוין מיט פינף הונדערט יאָהר צוריק געווען תושבים ביי דעם רהיין. ער האָט געגעבען דער דייטשער ליטעראַטור וויכטיגע קונסט-ווערק, וועלכע האָבען בערייכערט די דייטשישע קולטור און מיט זיי, מיט אַלע גוטע און פרומע דייטשען צוזאַמען האָט ער פיינט די מזרח-יודען, די רוסישע און פּוילישע יודען, דאָס דאָזיגע פערפלוכטע געטאָ-געזינדעל ווענען איהם „צו-ווידער“ ווי יעדען גוטען דייטש.

אַזוי רעדט יעקב וואַסערמאַן, אַזוי טענה'ט ער און אַזוי פערטיידיגט ער זיך.

ווערט עס אוים ווי אַן אַבסורד; עפּעס גלויבט זיך נישט, אַז אַזאַ הויך-טאַלאַנטירטער מענש, אַזאַ טיפער קינסטלער, וואָס גרונטעוועט זיך אַזוי טיף אין די פערפלאָנטערטע נשמות פון מענשען, זאָל שטעהען אַזוי אומבעהאָלפען פאַר זיין אייגענעם פלאָנטער אין זיין אייגענער נשמה.

אָבער אַלע גרויסע טראַגעדיעס פון מענשען ווערען אוים נאַריש, אומלאָגיש, אומזיניג, און משוגע'ריג.

אַלע גרויסע טראַגעדיעס וואַקסען אַרוים פון מענשליכער אומזיניגקייט.

טראַגעדיע איז גרויסער מענשליכער אומזין, וואָס בעשטראָפט זיך אַליין.

צו דעם מין טראַגעדיעס געהערט אויך די יודישע האַלבקייט; אָט ווערען יודען צעהאַלבט, אומעטום ווערען זיי איצט צעהאַלבט, אומעטום זוכען יודען אַ פשרה צווישען די צוויי סותר'דיגע האַלבקייטען און אומעטום איז די פשרה אַנ'אוממעגליכע.

קיין פאָלק אויף דער וועלט לעבט נישט איבער די דאָזיגע ווילדע טראַגעדיע. פאַר אַ דייטש איז גענוג, אַז ער איז אַ גוטער דייטש, פאַר אַ פראַנצויז איז גענוג, אַז ער איז אַ גוטער פראַנצויז, פאַר אַ יודען איז ווייניג צו זיין אַ גוטער יוד, ער מוז זיין אַ גוטער דייטש אין דייטשלאַנד אַ גוטער פראַנצויז אין פראַנקרייך און אַ גוטער אַמעריקאַנער אין אַמעריקע. אַ יוד מוז לעבען מיט צוויי קולטורען. מיט צוויי נאַציאָנאַלע געפיהלען און מיט צוויי וועלט-אַנשויאונגען און זיין מענש קען קיין מאָל נישט זיין צוויי מענשען.

מוז ער עס זיין, בילדעט זיך אוים אַן אַבסורדע בעשעפעניש, וואָס ווערט געפּייניגט אין זיך גופא און וואַרפט אָן אַ שרעק אויף זייטיגע.

מען איז צעהאַלבט און מען שרעקט זיך פאַר דעם כסדר.

אָט צעאירעלט זיך אין יעקב וואַסערמאַן די דייטשע העלפט זיינע אַזוי, אַז די דייטשישע העלפט אין איהם דערשרעקט זיך, אָט צעדייטשט זיך זיין דייטשישע העלפט אין איהם אַזוי, אַז די יודישע העלפט דערשרעקט זיך, וואַרפט ער זיך דאָ צו שטילען די שרעק פון איין העלפט און דאָ צו שטילען דעם שרעק פון דער אַנדערער העלפט.

איז ער מגזם דאָ אין דאָרט.

מען מוז מגזם זיין ווען מען וויל פון עטוואָס האַלבעם מאַכען אַ גאַנצעם.

און דאָ קען מען גאָרנישט זיין קלוג.

יעקב וואַסערמאַן ווייס גוט דעם טראַגיזם זיינעם; אין זיין בוך „מיין וועג אַלס דייטש און יוד“ זאָגט ער: דייטש און יוד זענען צוויי פערשידענע בעגריפען, צוויי עלעמענטען, וועלכע זענען דער קוואַל פון מיספערשטענדנישען, טראַגיק, סתירות, פיין און קוועלענישען.

און ער וויל שאַפען פאַר זיך אַליין קלאָרקייט און דיסהאַרמאָניע, פון זיין צווייטער עקזיסטענץ.

דאַרף מען נאָך קלאָרער און שאַרפער זעהען דעם אייגענעם טראַגיזם, ווי יעקב וואַסערמאַן זעהט איהם?

אָבער די קלאָרקייט האָט איהם בשום אופן נישט געהאָלפען צו אויסמיידען גרויסע מיספערשטענדנישען.

אין זיין דערמאָנטען בוך גיט זיך איהם איין ווי עס איז צו שלום מאַכען צווישען דעם יודען און דעם דייטש, ער בענקט, ער לעכצט נאָך אַזאַ שלום, און איהם דוכט זיך, אַז דער דייטש מיט'ן יודען אין איהם זענען דורכגעקומען ווי עס איז.

אין בוך, אונטער דער וואונדערליכער פעדער פון יעקב וואַסערמאַן, איז געמאַכט געוואָרען אַ שטר-קעל שלום.

דאָס טאָג-טעגליכע לעבען פון דעם צעצווייטען יעקב וואַסערמאַן האָט אָבער אין גאַנצען צושטעלט דעם שלום-ביית, וואָס ער האָט מיט אַזוי פיל ליטעראַרישער מיה איינגעשטעלט.

די צוויי פערשידענע העלפטען, וועלכע ער האָט צונויפגעבונדען מיט די זיידענע פעדים פון ליטעראַטור, האָבען זיך פונאַנדערגעבונדען.

גראָבע, אומגעלומפּערטע און מיאוס'ע מיספערשטענדנישען זענען אַרויסגעפּלאַצט געוואָרען.

די יודיש-דייטשישע פרעסע האָט זיך מיט ביטערקייט אַרויסגעוואָרפען אויפ'ן דיכטער, עס האָט זיך פונאַנדערגעבענט אַ גאַליגע און אַ בייזע פּאָלעמיק, מען טענה'ט זיך אוים מיט ציין-קריצעריי, מיט כעס און מיט פערביסענקייט.

יעקב וואַסערמאַנ'ען איז, מסתמא, זעהר ביטער, וואָרום הער ווי ער פיהלט דעם פּלאָנטער, אין וועלכען ער געפינט זיך? רעדט ער נאָך מיט מעהר פערביטערונג פון זיינע אָנגרייפער, איז ער נאָך מעהר אויפגעבראַכט און מעהר אויפגערעגט.

די פּאָלעמיק גופא געהט אונז לחלוטין נישט אָן; פּאָלעמיק איז אַביסעל שוים, וואָס שווימט אַרויף ווען עס שטורמט אונטער דעם שוים איז בעהאַלטען ברויזעניש און צוטומעלטקייט, אונטערן שוים איז דאָ אַ טיפע טראַגעדיע.

עס איז די טראַגעדיע פון האַלבע יודען; זי איז נישט נייע ביי אונז, עס איז אונזערע אַנ'אַלטע טראַגעדיע, אַמאָל דרימעלט זי איין, אָבער פּלוצלונג כאַפּט זי זיך אויף און הויבט נעוואַלדעווען.

(מאָרגען-זשורנאַל).

—:o:—

און דאָס אומגליק מיט די צעהאַלבטע און צעצווייטע מענשען איז, וואָס איין העלפט וויל כסדר איבערשרייען די אַנדערע העלפט.

WODY KOLOŃSKIE - PERFUMY
MYDŁA TOALETOWE
z dobrych najlepsze
J. & S. STEMPNIEWICZ — POZNAŃ.

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט“ ענטפערען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופּאָן.
יורידישע אָפּטיילונג
פון „נייעם פאָלקסבלאַט“.
[illegible]
גילטיג דעם 15-טען יאַנואַר 1929

8650 ל. פ. פון קאָפּערניקאַ:
אויב אייער פרוי האָט געפיהרט אין דער זעלבער צייט, וואָס איהר אויף אַנ'אַנדער אָרט אויך אַ געשעפט, מעג עס זיין אפילו פון דער זעלבער בראַנזשע און מעג זי אויך נישט האָבען מיט אייך קיין אַקט אינטערציזיע, דאַרף זי נישט פעראַנטוואָרטליך זיין פאַר אייערע שולדיג געבליבענע סחורות.
ד. ה. אַז אין אַזאַ פאַל קאָן מען נישט סעקוועסטרירען אין איהר געשעפט קיין סחורות מען קאָן אָבער יאָ ליציטירען דאָס שטובען-מעבל.

8651 שוואַרצבערג:
אויב די שותפים קאָנען נישט צווישען זיך קומען צו קיין הסכם, וועט מוזען אויפ'ן הויז אַרויפגעלייגט ווערען אַ סעקוועסטער. וועגען דעם דאַרמען זיך די פעראינטערעסירטע שותפים ווענדען אין קרייז-געריכט.

8652 לאַקס:
איהר מוזט אייך אונבעדינג רעהאַביליטירען, ווייל קוים ווערט איהר פערמשפּט, קאָנט איהר נאָך פערלירען די רעכט אויף דער רענטע.

8653 .M. G. B פון שקאָלנע:
איהר דאַרפט זיך וועגען אייער ענין פערזענליך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט, מיטברענגענדיג די מעלדונג פון קאָמאָרניק.

8654 אַ געוו. שילערין פון בוכהאַלטער-קורסן.
8655 שטיינזאַלץ:
8656 ל. פּולאַווסקי פון גייערען:
8657 אַ שטענדיגער לעזער פון ציגעל-גאַס:
8658 גבאי פון אַמשינאָווער שטיבל:
8659 אַ טרייער לעזער פון פּיעטרקאָווער 17:
וועגען אייערע ענינים מוזט איהר זיך פערשטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3—4 מיטברענגענדיג די צייטונג.

8660 אַ שניידער-אַרבייטער:
אַרבייטסלוין מוז אויסגעצאָהלט ווערען מיט געלד און נישט מיט קיין וועקסלען.

8661. א. פאַר לאָקאַטאָר ה. וו. זגערזשער.
די פעראָרדנונג וועגען אָפּהאַלטען עקסמיסיעס איז אייך נישט נוגע. איבעריגענס וועלען מיר וועגען דעם ענין אויף די שפּאַלטען פון נ. פ. די נאָהענטסטע טעג פערעפענטליכען אַנ'אויספיהרליכען אַרטיקעל.

8662 מ. ל. פון פעפער-גאַס נומר 19:
איהר דאַרפט צאָהלען פאַר'ן לעצטען קוואַרטאַל 1928 — 46 זל. 40 גר. און פאַר'ן ערשטען קוואַרטאַל 1929 — 51 זל. 20 גר. שוין צוזאַמען מיט די אויסגאַבען.

8663 בן אברהם:
מעהר ווי 2 מאָל איין און די זעלבע זאַך קאָן מען נישט שטעלען אויף קיין ליציטאַציע.
קוים ווערט די זאַך צום 2-טען מאָל נישט פערקויפט, ווערט זי אויטאָמאַטיש פון סעקוועסטראַטאָר בעפרייט.

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32
[illegible]
(זהאָר-אויטפאַל!)
[illegible]

Dr. med. St. Heinrich
POMORSKA 10, TEL. 47-67
ספּעצ. פון אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-לאָמפּען-שטראַהלען
[illegible] 2—3 נאָכמ. און פון 4—7 אָוונט.

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער.
[illegible]
עמפאַנגט פון 5—7 אין אָוונט.

Dr. H. OSTROWSKI
צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 26-37
ספּעציעל אַרצט פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען. מענער-שוואַכקייט. אַלע אַרט אַנאַליזען, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
[illegible] 10—8, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אָוו.

דער שוואַרצער וואָלף

(41 (ראָמאַן).

— אָבער — האָט זיך לילי אָפּגערופען — איהר האָט מיר אָקאָרשט דערצעהלט די געשיכטע פון אַ מענשען, וועלכער האָט זיין גאַנץ לעבען לאַנג נישט געהאַט די געלעגענהייט און פערלאַנג צו לעבען אָרענטליך און בעשיידען. שוין זשע מיינט איהר, אַז אַ בעשלוס, וואָס איז אָנגענומען געוואָרען אין איין נאַכט קאָן אַזאַ מענשען תיכף בעפרייען פון אַלע זיינע געוואוינהייטען און אינגאַנצען ענדערען זיין לעבענס-שטייגער? איך גלויב אייך און איך צווייפעל נישט, אַז היינט זענט איהר אָרום און אָרום אויפריכטיג, וואָס וועט אָבער זיין מאָרגען, אָדער, לאָמיר זאָגען, אין זעקס חדשים אַרום, ווען איהר וועט זיך איבערציינגען, אַז צו געהן מיט'ן נייעם וועג איז זעהר שווער, און איהר וועט זיך דערמאָהנען, אַז איהר ברויכט נאָר מאַכען אַ שריט אויף צוריק, כדי צו אַריינוואַרפען זיך ווידער אין דעם פריהערדיגען לייכטען, זאָרגלאָזען לעבען?

— אויב איך וועל נישט ביישטעהן דעם נסיון, וועט עס בעדייטען, אַז איך האָב נישט בערעכענט מיינע כוחות... און דאַן וועט איהר וועגען מיר שוין מעהר קיינמאָל נישט הערען, איך וועל אָבער אויסהאַלטען דעם פּרוב, מיר דוכט זיך, אַז דאָס, וואָס איך האָב בעשלאָסען אָנצוהויבען אַ ניי לעבען, זאָגט עדות, אַז אין מיר זענען נישט אַלע מידות טובות אָפּגעשטאָרבען, און, אַז ס'לעבט נאָך אין מיר אַ שטיקעל „עהרליך אָרט“, אויף וועלכען מ'קאָן אָנהויבען צו בויען אַ נייעם בנין.

— איך גלויב אייך, און — פונדעסטוועגען...

לילי האָט אַרונטערגעלאָזט דעם קאָפּ און פערטראַכט געגלעט מיט די פינגער דעם טישטוך.

— איהר האָט מיר געגעבען אַנ'אָנצוגעהערעניש, אַז איך בין די אומדירעקטע סיבה פון אייער פּלוצים'דיגען בעשלוס... אַז די סימפּאַטיע, וואָס איהר האָט דערפיהלט צו מיר, האָט אויפגעוועקט אין אייך דעם פערלאַנג צו ווערען אַנ'אָרענטליכער מאַן. נאָר שטעלט אייך פאָר... שטעלט אייך נאָר פאָר, אַז איהר האָט זיך דערוואוסט... אַז איהר האָט געהאַט אַ טעות אין מיר?

— דאָס איז אוממעגליך! — האָט ער שנעל און ענטשלאָסען אַ זאָג געטהון.

דאָס מיידעל האָט טרויעריג אַ שמייכעל געטהון, און דערשראָקען אויפגעהויבען אויף איהם איהרע גרויסע אויגען.

— אָבער שטעלט אייך פאָר, אַז פּלוצים איז אַזוי געשעהען?

— דעמאָלט, — האָט ער רוהיג געענטפערט — דעמאָלט וועט די ערד זיך אַרויסגליטשען פון אונטער מיינע פיס, און איך וועל בלייבען הענגען אין דער לופטען... כ'ווייס אַליין נישט, וואָס עס וועט זיין מיט מיר.

— איהר וועט זיך צוריקקעהרען צו אייער פריהערדיגען שטייגער לעבען?

— פונוואַנען זאָל איך עס וויסען? אַזעלכע פראַגען קאָן מען נישט שטעלען, איך ווייס נישט, וואָס איך וועל מאַכען. איין זאַך ווייס איך אָבער שוין און אויף זיכער, אַז עס דאַרף געשעהן עפּיס אויסערגעוועהנליכעס, אומגלויבליכעס, כדי איך זאָל קענען אויפהערען אין אייך צו גלויבען!

— איך ווייס, אַז איהר גלויבט מיר! ווי וועט אָבער זיין, אַז די אויסערליכע אומשטענדען וועלען זיך אַ ווענד טון געגען מיר... אויב איהר וועט פּלוצים ענטדעקען, אַז איך האָב אייך גענאַרט?

— פריילין דזשייקאָבס! — וולאַדעק האָט מיט אַ שנעלער בעוועגונג אויסגעצויגען איבערן טיש זיין האַנד צו דער מיידעלס האַנד — מאַטערט מיך נישט, איהר האָט געדאַרפט פערשטעהן...

זי האָט זיך דערשראָקען צוריקגעצויגען פון איהם, און שנעל אַרויסגעשעפּטשעט:

— ניין!

— איהר מוזט מיך אָבער אויסהערען. איך וויל, אַז איהר זאָלט מיך פערשטעהן... מיין לעהרער שולץ פלעגט מיר שטענדיג זאָגען: „דער, וואָס האָט ליב, עפענט אַ טיר אין זיין נשמה, וואָס שפּעטער איז גאָר נישטאָ אַזאַ כוח, וואָס זאָל זי קאָנען צוריק פערמאַכען, און איינער גאָט ווייסט, ס'אַרא אומגליקען עס קאָנען דערפון אַלץ אַרויסקומען!“ און — שולץ איז געווען גערעכט... איצט האָט זיך די טיר אין מיין נשמה געעפענט... אַ! איך האָב שוין דערויף עטליכע מאָל אייך פערשטעלטערהייד אָנגעוויזען... איצט וועל איך עס אָבער זאָגען אייך גלייך און אָפען: איך האָב אייך ליב! צוליב דעם געפיהל, וואָס איז מיר בי[...] נאַכטען געוועזען אינגאַנצען אומבעקאַנט, וויל אין[...] ווערען אַנ'אָרענטליכער מענש, און פערגעסען ד[...] פערגאַנגענהייט... אין דער האָפענונג, אַז עס וועט נאָך קומען אַ טאָג, ווען איך וועל בעקומען דאָ[...] רעכט צו בעטען אייך, אַז איהר זאָלט ווערען מיי[...] פרוי... ס'קאָן זיין, אייער האַרץ איז פערנומען [...] איהר האָט ליב אַ מענשען, וואָס איז מעהר ווער[...] אייער ליבע, ווי איך... איך בין אָבער גרייט [...] קעמפען פאַר מיין גליק און אָפּשלאָגען אייך[...] ס'קאָן אויך זיין, איהר האָט סיבות צו צווייפל[...] אין מיינע כוחות און מיין עקשנות, — איך ווי[...] אָבער נישט, וואָס פאַר אַ סיבות דאָס זענען[...] אַלץ וועט בעווייזען די צוקונפט. ווייסט אָב[...] אַלעמאַלס, איין זאַך: אויב עס וועט מיר ני[...] אָפּגילטען צו ווערען אַנ'אָרענטליכער מאַן, וו[...] איהר זיין שולדיג דערין... דאָס אַלץ, וואָס [...] פערלאַנג פון אייך, איז נאָר — איהר זאָלט ה[...] טען אייער וואָרט — צו זעהן זיך מיט מיר [...] אַ יאָהר אַרום, און אויסהערען מיך... ערשט [...] וועל איך בעטען, איהר זאָלט מיר געבען תש[...] אויב אָבער איהר וועט מיר ענטפערען „נ[...] וועל איך צו אייך קיין טענות נישט האָבען, [...] נישט מאַכען אייך פאַר שולדיג, הגם דאָס וו[...] געווען דאָס גרעסטע אומגליק פאַר מיך!

לילי האָט איהם נישט איבערגעשלאָגען [...] רייד, און אויסגעהערט איהם ביז'ן סוף.

ווען ער האָט געענדיגט, האָט זי טרוי[...] אַ קוק געטהון אויף איהם, און נישט קוקענדיג [...] איהם, זיך אָפּגערופען:

(פאָרטזעצונג קומט)

טעלעגראמע.

אמאנולא זיך אָפּגעזאָגט פון טראָן.

לאָנדאָן, 14 (אַטע). אָפיציעל ווערט מיטגעטיילט, אַז קעניג אַמאַנולאַ האָט רעזיגנירט פון טראָן לטובת זיין ברודער אינאַיאַט-אולאַה. דער נייער קעניג האָט איבערגענומען די רעגירונג.

איטאַליע—גריכענלאַנד—טערקיי.

נייע דיפּלאָמאַטישע אונטערהאַנדלונגען.

לאָנדאָן, 14 (אַטע). אין אַטען ווערען איצט געפיהרט דיפּלאָמאַטישע אונטערהאַנדלונגען צווישען איטאַליען און גריכענלאַנד.

ביי די דאָזיגע אונטערהאַנדלונגען ווערען אויך גענומען אין בעטראַכט די בעציהונגען מיט טערקיי.

שקר-בלבול אויף אמעריקאנישע סענאטארען.

וואַשינגטאָן, 14. (אַטע). ווי בעקאַנט זענען מיט אַ געוויסער צייט צוריק פערעפענטליכט געוואָרען געפעלשטע דאָקומענטען וועגען דעם, אַז סענאַטאָר באָראַ און סענאַטאָר קאָרריס האָבען בעקומען צו 100000 דאָל. פון רוסלאַנד, אַז זיי זאָלען זיך בעמיהען, אַז די אַמעריקאַנישע רעגירונג זאָל אַנערקענען סאָוויעט-רוסלאַנד. איצט ווערט געמאָלדען, אַז די סאָוויעט-רעגירונג האָט צוגעזאָגט דעם סענאַטאָר באָראַ איהר מיטהילף אויפצודעקען דעם שווינדעל.

די ענגלישע קעניגין קראנק.

לאָנדאָן, 14. אַטע) די ענגלישע קעניגין איז קראַנק געוואָרען אויף אַנגינע. זי ווערט בעהאַנדעלט דורך עטליכע דאָקטוירים האַלז-ספּעציאַליסטען.

געוואלדיגע שניי=שטורמען אין לעמבערגער קרייז.

דער צוג לעמבערג—וואַרשא שטעהט אין מיטען וועג.

לעמבערג, 14. (א. ו.) צוליב די גרויסע שנייען איז אונמעגליך געוואָרען די באַהן-בעוועגונג אין דער לעמבערגער באַהן-דירעקציע. די בעוועגונג אויף דער ליניע לעמבערג—סטאַניסלאַוו—טאַרנאָוו, זבאַראַוש איז אינגאַנצען אָפּגעשטעלט געוואָרען, דער פּאַסאַזשיר-צוג וואָס איז אַרויסגעגאַנגען 11 אַ זייגער פון לעמבערג קיין וואַרשא איז געבליבען שטעהען אין מיטען וועג.

דער טראַנספּאָרט-צוג אויף דער ליניע טאַרנאָפּאָל לעמבערג איז געבליבען שטעהען אין מיטען וועג, דערווייל איז פון דער נעגענזייטיגער ריכטונג אָנגעקומען אַ פּאַסאַזשיר-צוג, וועלכער איז אַרויפגעפאַלען אויף דעם טראַנספּאָרט-צוג. עטליכע וואַגאָנעס זענען צושמעטערט געוואָרען, עטליכע מענשען פון דער בערינונג זענען לייכט פערוואונדעט געוואָרען.

—:0:—

די הלואה פאר רומעניען.

פּאַריז, 14. (אַטע) זונטאָג איז אָנגעקומען קיין פּאַריז דער נייער רומענישער פינאַנץ-מיניסטער פּאָפּאָוויטש, וועלכער זאָל ענטגילטיג שליסען די סטאַביליזאַציע-הלואה פאַר רומעניען.

עפענטליכע ווארנונג.

איידער איך גיב איבער דעם ענין דער פּראָקוראַטור, פאָדער איך אויף דעם ה'

יעקב קלמן פאלקע, נאוואמיעסקא 4,

אין פערלויף פון 2 טעג זאָל ער מיר ערלעדיגען דעם בעטראַג לויט'ן פּסק דין פון בית דין אין געגענפאַל וועל איך נישט זיין פעראַנטוואָרטליך פאַר די ווייטערדיגע פאָלגען.

ה. מ. לענטשיצקי, נאָוואָ-צעגעלניאַנאַ 10

Kino „SŁONCE" Napiórkowskiego 28.

פון מאָנטאַג, דעם 14-טען ביז 20-טען יאַנואַר 1929
גרויסער פילם לויט דער ערצעהלונג „Alraune" שפּפּער פון Ewers
„דער סטודענט פון פּראָג"
מיט CONRAD VEIDT, Werner Krauss און Agnes Esterhazy אין די הויפּט-ראָלען.
אנהויב 5 נאָכם. שבת—3 אזייגער, זונטאָג און יום-טוב 1 ב"ס פון 1 ביז 3 נאָכם זענען אלע פּלעצע צו 40 גראשן.
צופּאָהר מיט'ן טראַמוואַי נומ' 3 און 4.

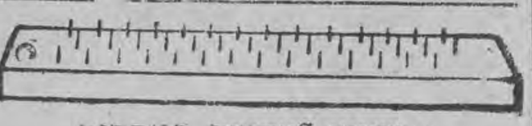

ערשטע לאָדזער פאַבריק
פון בעשלאג פאר דייסטערייען
פון אַלער אַרט
B-cia Kardynast Łódź, Nawrot 53 Telefon 77-42.

א יונגערמאן,

אָדער אַ פריילין צו פיהרען בוכהאַלטעריע מיט קאָסט און לאָזשי, ווערט אויף דער פּראָווינץ געזוכט. אָפערטען אָפּצוגעבען אין עקספּעדיציע ביי גאָלדמאַן, פּיעטריקאָווער 26. 3785

44 **וויכטיג פאַר מחותנים** 44
קויפט נישט קיין
מעבעל
בעפאָר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין מעבעל-געשעפט
גדאַנסקאַ (דלוגאַ)
44 **Ch. LAZNIK, tel. 62-56** 44
נאָר ביי מיר קענט איהר קויפען מעבעל שיין, גוט און ביליג
44 בעמערקט. אייך קויף איך פערשידענע מעבעל, דיוואַנעס, בעלצען, ניי-מאַשינען און צאָהל די העכסטע פּרייזען. קומט און איבערצייגט אייך! 44

לעטשניצע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און דענטיסטישער קאַבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאָן 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד"ר וואָלינסקי נאָז, האַלז, אויערען קר.	4—3
ד"ר הערשנער קינדער-קראַנקה.	11-9 3-$4\frac{1}{2}$
ד"ר שיפּמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	1—11
ד"ר ראַבינאָוויטש הויט און געשלעכט-קר.	$12\frac{1}{2}$—$1\frac{1}{2}$
ד"ר שמירגעלד נערווען און גמטיגע קר.	1—2
ד"ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקה.	$12\frac{1}{2}$—$1\frac{1}{2}$
ד"ר עריאַסבערג כירורגישע קראַנקה.	1—2
ד"ר בערגסאָ פרויען און געבורטס-הילף	3—4

פּסיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. וו. פּאָקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זונ-בעשטראַהל. איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אַפּאַראַט. אויף סעראָלאָג. רזיטען און שטאָט. אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אלע אַרט אַנאַליזען, אויך פלעגמע און בלוט

איספּוגענען, געגענשקאַרלאַטין.

ד"ר לאַזשינסקי סטאַר אָפּאָלסקא
צאָהן-אַרצט 10—1 3—6
קינסטליכע צעהן, קאַראָנען, פּאָמבען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

לעטשניצע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי נאָז האַלז, אויערען קר.	10—11 2—3, 7—6
ד"ר רושאַנער הויט און געשלעכט קר	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין אויגען-קראַנקהייטען א פּאָלאַק	1—2, 7—8
ד"ר יוסטמאַן נערווען קראַנקהייטען	12—2
ד"ר ראָזענצווייג קינדער-קראַנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פּאַפּיערני פרויען און געבורטס-הילף	$1-11\frac{1}{2}$ 5-6
ד"ר קאַנטאָר כירורגישע-קראַנקהיים.	4-5 ווג. 1—2
ד"ר ווינבערג אינג. הערץ לונגען-קר	12—1, 6—7
ד"ר טופּעל רענטגען	10—12 4—6
א. גראָדזענטשיק צאָהן-ארצט	3—7
נ. ראַוועס צאָהן-ארצט	9—2

צאָהן-מונדהיילונג, בעלייכטונגען, קאָראָנען, פּאָמבען א. א. וו.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען=אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען. פאַר בעשטראַהלונג און דורכליכטונגען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אלע מעגליכע אַנאַליזען. אַ קורס פאַר שטאַמלער. איספּוגונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכם.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
וויזיט אין דער שטאָט.
ערצט.-קאסמעטיש. קאבינעט
פּראָפ. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוונד

אַ פּראָמינענטער ספּעציאַליסט צו ערלערנען דערוואַקסענע אין אַ קורצער צייט גרינדליך פּויליש, ענגליש, פראַנצויזיש קאָרעספּאָנדענץ און האַנדעלס-קאָרעספּאָנדענץ. גאַראַנטירט פאַר קענען. 8 זל. מאָנאַטליך. ביי לוקסענבורג, קאַמיענאַ 18 אינפאָרמאַציע פון 2 ביז 4 און פון 8 ביז 10 אָוו. 3782

א נאמיץ=מעבעל

געהענדיג פון גדאַנסקאַ ביז צעגעלניאַנאַ פערלוירען געגאַנגען. ס'האָט פאַר קיינעם קיין שום ווערט. דער פינדער נעמען בעלוינונג העָרט געבעטען אין ס'אָרט צושטאַנד ס'זאָל נישט זיין אָפּגעגעבן פּאָדגורנאַ 20 אין שאַכטעל-פאַבריק. 3784

Najnowszy racjonalny sposób prania bielizny

W OBECNEJ dobie postępu nastąpił radykalny przewrót w przestarzałym systemie prania, który był nad wyraz szkodliwym nietylko dla bielizny, ale i dla zdrowia osoby piorącej. Istnieje teraz wspaniały środek przy pomocy którego bielizna idealnie się pierze bez najmniejszego trudu i umęczenia, a jest nim Rinso.

Rinso usuwa brud

szybko i skutecznie bez forsownego tarcia i mydlenia. Rozpuścić zawartość paczki w wodzie gotującej i wlać do balji napełnionej do połowy letnią wodą. Moczyć bieliznę przez kilka godzin następnie gruntownie wszystko spłukiwać i . . . . robota skończona!

Można rowniez gotować bieliznę w Rinso.

Nie do pomyślenia jest gotowanie bielizny bez dodania Rinso, którego zalety można wtedy w całej pełni ocenić. Jednem słowem: Rinso używać można tak na zimno jak i na gorąco i do gotowania.

Rinso jest tylko sprzedawane w paczkach:

PRÓBKA DARMO
KUPON. Do firmy "Sunlajt" Spółki Akcyjnej, Skrzynka Pocztowa 479, Poczta Główna, Warszawa.—
Upraszam o bezpłatne przesłanie mi próbnego pakietu Rinso, wystarczającego na próbne prania.
Imię i nazwisko ....
Adres ....
I.R.53 (Uprasza się o wyraźne pisanie.)

R.P.25—5

ד"ר מ. קאליש
צאהנארצט
[...]הן=כירורגיע. צאהן=קראנקהייטען,
[...]הן=פּראָטעזע נעמט אָן פון 11—2 און 4—8
[...]עראמסקיעגא (פּאַנסקאָ) 37.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקה. בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע.
אנדזשעיא 5, טעל. 59-40
נעמט אָן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אָוונד.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.
Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.